

PENTRU O AUTONOMIE LOCALĂ ȘI DESCENTRALIZARE REALĂ!

www.calm.md
www.facebook.com/calm.md
e-mail: info@calm.md

VOCEA AUTORITĂȚILOR LOCALE

BULETINUL INFORMATIV AL CONGRESULUI AUTORITĂȚILOR LOCALE DIN MOLDOVA

nr. 2 (84), 2024

Președinta CALM Tatiana Badan: „Procesul de descentralizare și consolidare a autonomiei locale este o responsabilitate comună și trebuie să avanseze!”

La mulți ani pentru toți angajații din administrația publică locală!

Președintele Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) a susținut un discurs la evenimentul festiv organizat de Guvern cu prilejul Zilei autonomiei locale și a lucrătorului din administrația publică locală.

Continuare în pag. 2-3

■ Editorialul ediției

CONSOLIDAREA DEMOCRAȚIEI ȘI AUTONOMIEI LOCALE – ELEMENTE FUNDAMENTALE ÎN DEZVOLTAREA REPUBLICII MOLDOVA ȘI ASIGURAREA CONDIȚIILOR NECESARE PENTRU ADERAREA EI LA UNIUNEA EUROPEANĂ!

Ana MORARU

Democrația locală este un subiect mai puțin mediatizat și, din păcate, nu este prioritar nici pentru guvernările de la Chișinău. Totuși, de starea democrației locale depinde, în mare parte,

dezvoltarea localităților Republicii Moldova, oferirea serviciilor calitative cetățenilor acolo unde aceștia locuiesc și încetinirea sau chiar stoparea exodului populației. Acest lucru este esențial și în contextul în care statul nostru își dorește să aibă un parcurs european. O democrație locală puternică înseamnă și reducerea posibilităților instaurării regimurilor dictatoriale la nivel central. În condițiile în care primăriile ar avea suficiente venituri proprii, acces la fonduri și nu ar fi dependente de banii de la bugetul de stat, ar fi foarte greu sau chiar imposibil să poți subjugă 898 de primari. Asemenea încercări au existat în trecut, unii aleși locali fiind folosiți în jocurile perfide ale guvernărilor, armele principale ale acestora fiind bâta justiției și privarea de resurse a localităților conduse de primarii neloiali.

Deși în ultimii ani lucrurile s-au schimbat esențial, mai ales în teritoriu mai există anumite reminiscențe ale regimurilor de altă dată. De exemplu, în rezultatul alegerilor locale generale din 5 noiembrie 2023 au existat tentative de a invalida mandatele primarilor aleși de către cetățenii din orașele Căușeni și Căinari.

Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) – asociația reprezentativă a autorităților publice locale din Republica Moldova, a atras atenția că aceste acțiuni ale Consiliilor Electorale ale Circumscripțiilor Electorale Căușeni și Căinari, organe cu o componentă politică accentuată, în afară de faptul că afectează grav voința poporului și drepturile constituționale de a fi ales și de a alege, nu conțin nicio motivație temeinică juridică și

chiar contravin competențelor legale ale acestora.

O tentativă similară a fost și încercarea de a infirma legalitatea alegerilor pentru funcția de primar al comunei Bubuieci, municipiul Chișinău, motivul invocat de organele electorale fiind că cel care a câștigat mandatul cetățenilor nu ar avea studiile necesare, asta în condițiile în care candidatul a fost admis în campania electorală iar cei mai mulți dintre alegători i-au acordat votul de încredere.

Până la urmă a fost respectată voința celor trei colectivități locale și drepturile lor constituționale, mandatele celor trei primari fiind validate. Cu toate acestea, nimeni nu a răspuns pentru prejudiciul moral și material suportat

Sfârșit în pag. 3

Președinta CALM Tatiana Badan: „Procesul de descentralizare și consolidare a autonomiei locale este o responsabilitate comună și trebuie să avanseze!”

Sfârșit. Început în pag. 1

În calitate de Președintă a Congresului Autorităților Locale din Moldova, permiteți-mi din numele tuturor autorităților locale din Republica Moldova să vă aduc cele mai călduroase și colegiale felicitări și urări de bine! Fiecare dintre voi ați avut, aveți și veți avea o mare contribuție și responsabilitate pentru ca procesul de descentralizare și consolidare a autonomiei locale să avanseze în Republica Moldova! Ca de fiecare dată când vom ajunge la data de 1 februarie a anului următor să privim cu mândrie pentru ceea ce am realizat împreună și cu încredere în viitor pentru ceea ce putem și urmează să realizăm, de asemenea, doar împreună!!!

Vă aduc la cunoștință un document, datorită căruia, noi toți astăzi suntem prezenți aici, **Adresarea din 28 noiembrie 2011 a CALM către Guvern, pentru a fi instituită Ziua Autonomiei Locale!**

Iată de unde am pornit cu toții împreună 12 ani în urmă. Dar, de fapt, am pornit-o noi puțin mai înainte, pe data de 10 martie 2010, atunci când a fost fondat Congresul Autorităților Locale din Republica Moldova – CALM. Care, după zeci de ani de încercări și dezbinare, a reușit să unească majoritatea covârșitoare a autorităților locale, indiferent de viziunile politice, devenind unica platformă reprezentativă și independentă, combativă, focalizată în exclusivitate pe problemele autorităților locale și promovarea descentralizării și autonomiei locale. Anume atunci, noi cu toții am dat exemplu și am demonstrat că și în Republica Moldova, este posibil de a uni conducătorii autorităților locale cu viziuni politice diferite, în

jurul unor obiective și interese COMUNE.

De asemenea, nu trebuie să uităm de un element semnificativ care a contribuit la apariția cu adevărat a autonomiei locale din Republica Moldova și a solidarității între primari: faptul că prima aniversare a Zilei Autonomiei Locale, autoritățile locale din

Republica Moldova au celebrat-o pe data de 1 februarie 2013, în stradă, în fața Guvernului, cerând respect, descentralizare și autonomie reală. Acest eveniment trebuie privit pozitiv și din alt punct de vedere: drept o dovadă că Republica Moldova este un stat democratic și european, în care și

primarii pot protesta și apăra drepturile, inclusiv prin proteste pașnice.

Iar acum câteva concluzii privind ceea ce am realizat împreună, unde am ajuns și în ce direcție trebuie să ne mișcăm.

Principalele realizări în domeniul autonomiei locale:

1. Unificarea, asocierea și consolidarea autorităților locale sub egida unei platforme unice, neafiliate politic și proactive – CALM.

2. Recunoașterea rolului și importanței APL de către clasa guvernamentală și cea politică în calitate de parteneri egali. Vocea și opinia APL este tot mai bine auzită și ascultată de factorii decizionali. Reprezentanții APL tot mai des sunt conectați și participă în procesul decizional la nivel național.

3. Creșterea interesului față de problemele APL și dezvoltării locale din partea societății civile și a mass-media. În prezent, aceste subiecte sunt în vizorul societății civile și constituie teme de discuții pentru majoritatea surselor mass-media.

4. Edificarea parteneriatului și a unui dialog instituționalizat între APL/CALM și Guvern/Parlament. După lungi perioade de incertitudine, putem constata un progres important în dialogul cu autoritățile. A devenit funcțională Comisia paritară, se lucrează în grupuri de lucru specializate, a fost pus la punct un mecanism eficient de avizare a proiectelor actelor normative, se formează deja o practică și cultură de dialog/consultare efective, în rezultatul cărora, actele care vizează APL în mod obligatoriu se consultă cu CALM.

5. Dreptul APL de a se adresa la Curtea Constituțională, în cazul unor legi sau acte normative, care încalcă principiile auto-

miei locale.

6. Dreptul de a schimba destinația terenurilor agricole.

7. 100 de % din impozitul pe salarii al angajaților din mediul rural și 50% din orașe și municipii a devenit parte a bugetelor locale.

8. 100 % din taxa pe drumuri deja ajunge în bugetele locale cu destinație generală.

9. Au fost descentralizate integral taxele și impozitele locale, fiind scoase plafoanele maximale.

10. Sunt progrese importante în domeniul salarizării și semnale încurajatoare pe alte domenii.

Stimați colegi, toate aceste schimbări și acțiuni realizate în domeniul autonomiei locale și descentralizării în ultimii 14 ani în Republica Moldova și care au influențat pozitiv starea lucrurilor din cadrul APL, s-au făcut la INIȚIATIVA și cu PARTICIPAREA CALM! Anume datorită CALM, membrilor săi și echipei de profesioniști din cadrul Secretariatului se datorează majoritatea realizărilor de care beneficiază astăzi absolut toate APL și care reprezintă un fundament solid pentru continuarea procesului de descentralizare și consolidare a autonomiei locale.

Stimați colegi și onorata asistență! Cu siguranță, trebuie să recunoaștem că toate aceste realizări au fost posibile și datorită deschiderii și cooperării din partea autorităților centrale din toată această perioadă. Pentru asta le mulțumim și apreciem. Cu toții împreună am demonstrat că dacă există unitate, înțelegere, respect reciproc și buna credință, putem găsi soluții la orice problemă și să avansăm rapid pe calea reformelor.

Totodată, CALM nu ar fi CALM dacă în această zi nu am recunoaște existența unor probleme și nu am trasa și niște direcții în care trebuie să avansăm în continuare, pentru ca toate rezultatele în domeniul descentralizării și si autonomiei locale să continue și să devină ireversibile. În special, în perioada următoare, urmează să ne focusăm pe următoarele direcții :

1. Consolidarea dialogului instituțional între CALM și Guvern, prin legiferarea mecanismului de dialog, perfecționarea funcționării Comisiei Paritare și acordarea statutului de membru asociat de Guvern al CALM. Astfel, reprezentarea APL în cadrul Guvernului trebuie să fie LEGIFERATĂ. În situația în care UTA Găgăuză, care reprezintă 120 mii de cetățeni, este reprezentată în Guvern, de ce nu ar fi posibil acest lucru și pentru CALM, care reprezintă majoritatea cetățenilor, inclusiv APL de nivelul 1 din UTA Găgăuzia.

2. Acordarea CALM dreptului la inițiativă legislativă/normativă și acces direct la Curtea Constituțională. Acest lucru va consolida independența CALM care, în acest sens, nu va depinde de factorii guvernamentali sau parlamentari/politici.

3. Identificarea, în regim de urgență, a soluțiilor și instrumentelor pentru creșterea/ echilibrarea salariilor în cadrul APL între diferite categorii de angajați și în conformitate cu importanța și efortul individual al fiecărei funcții. În prezent, după cum se cunoaște, după creșterea recentă a salariilor pentru conducerea APL, există o situație destul de tensionată în interiorul APL. Cunoaștem că se lucrează intensiv în cooperare cu Ministerul Finanțelor și sperăm că în curând acele soluții vor fi identificate și adoptate.

4. Adoptarea unor abordări prudente, realiste și conectate la realitățile social-po-

litice actuale în procesul de promovare a amalgamării voluntare și asigurării accesului nediscriminatoriu a colectivităților locale la fondurile investiționale și de dezvoltare. Considerăm că în acest domeniu trebuie de venit cu abordări POZITIVE, de stimulare și încurajare. **Credem că trebuie de exclus abordările negative și care creează impresia de penalizare a localităților cu un număr de populație mai mic. Oamenii din localitățile mai mici nu se deosebesc de cei din localități urbane sau mai mari și au nevoie de aceleași servicii.**

5. Avansarea procesului de descentralizare financiară prin introducerea sistemului de colectare a impozitului pe venitul persoanelor fizice la bugetele locale de la locul de domiciliu a salariatului!

6. Creșterea cotei de defalcare din impozitul pe venitul persoanelor fizice pentru orașe și municipii.

7. Acordarea bugetelor locale a unei părți din Impozitul pe venitul persoanelor juridice.

8. Finalizarea procesului de înregistrare, delimitare și evaluare a bunurilor imobiliare, proces care, după cum se cunoaște, este în dificultate.

9. Transferarea accelerată în proprietatea unităților administrativ-teritoriale a tuturor imobilelor de interes local: obiective activitate, terenuri, construcții nefinalizate etc., pentru a fi puse în circuitul economic și de dezvoltare a localităților noastre.

10. Regândirea activității organelor de control și transformarea lor din organe opresive și cu iz stalinist în organe de audit modernizate și civilizate. Inspekția financiară, Curtea de Conturi, ANI, CNA, Procuratura și alte organe de control, urmează a fi analizate sub aspectul competențelor și relației cu APL. Astfel ca activitatea lor să nu trezească suspiciuni și să NU împiedice activitatea normală a autorităților locale.

Stimați colegi și onorata asistență, ne așteptăm o perioadă foarte importantă și decisivă în procesul nostru de integrare europeană! Noi, primarii și tot cei din APL, ca nimeni alții cunoaștem de unde vin sursele pentru dezvoltare și că unica șansă pentru dezvoltarea localităților noastre și îmbunătățirea condițiilor de viață a cetățenilor noștri este Integrarea în UE! Republica Moldova este o țară europeană și acolo ne este locul, alături de prietenii noștri adevărați! **De aceea, chemarea noastră este să rămânem uniți, să ne auzim unii pe alții, să mergem pe cale descentralizării și să facem tot ce depinde de noi pentru ca să apropiem momentul unirii cu spațiul european.**

În sfârșit, dar nu în ultimul rând, aș dori să mulțumesc tuturor colegilor care au contribuit și au stat la bazele fondării CALM: Ion STRATULAT, Grigore POLICINSHI, Vasile BALAN, Iurie ȚAP, IDIS VIITORUL, Dorin CHIRTOACĂ, Gheorghe RĂILEANU, Ion NEAGU și mulți alții din cei prezenți aici și care au înțeles cât de important ca autoritățile locale să se unească, să lasă la o parte politica și să devină o forță adevărată!

De asemenea, mulțumim partenerilor noștri de dezvoltare care au fost și sunt alături de CALM și autoritățile locale din Republica Moldova: SUA, UE, NORVEGIA, ROMÂNIA, SUECIA, ELVEȚIA, GERMANIA, FRANȚA, POLONIA, CEHIA, SLOVACIA, UASID, PNUD, UN WOMEN și alți prieteni ai noștri.

**Vă mulțumim mult! Vă apreciem!
La mulți ani, Autonomie Locală!
Felicitări și La mulți ani,
stimați colegi!!!**

CONSOLIDAREA DEMOCRAȚIEI ȘI AUTONOMIEI LOCALE – ELEMENTE FUNDAMENTALE ÎN DEZVOLTAREA REPUBLICII MOLDOVA ȘI ASIGURAREA CONDIȚIILOR NECESARE PENTRU ADERAREA EI LA UNIUNEA EUROPEANĂ!

Sfârșit. Început în pag. 1

de către cei trei aleși locali care au fost nevoiți să umble prin instanțe pentru a demonstra că au dreptate. Pentru a evita asemenea derapaje, este nevoie de modificarea cadrului legal, astfel încât instanța de judecată să constate legalitatea alegerilor locale, iar voința colectivităților locale și drepturilor lor constituționale să fie respectate, fără a fi nevoie de a lupta adițional pentru acestea.

Importanța puterii locale a fost demonstrată o dată în plus când a început Pandemia de COVID-19 în 2020, dar și din primele zile ale celui mai violent război din Europa ultimilor opt decenii. Chiar din prima zi de la invadarea Ucrainei de către Rusia, 24 februarie 2022, mii de cetățeni din țara vecină au încercat să-și găsească refugiu în R. Moldova iar cetățenii țării noastre, în colaborare cu societatea civilă și autoritățile publice locale, au făcut tot posibilul pentru a-i ajuta pe acești oameni, oferindu-le hrană, adăpost și suport psihologic. Nimeni nu a fost pregătit pentru un asemenea scenariu pentru că nimeni nu și-a imaginat că o asemenea atrocitate este posibilă în sec. XXI. Cu toate acestea, primarii împreună cu echipele lor și cetățenii din comunități s-au pomenit în prima linie a luptei și au făcut tot posibilul pentru ca refugiații ucraineni să se simtă în siguranță în R. Moldova. Mai târziu a intervenit și Guvernul cu politici în acest sens iar susținerea partenerilor de dezvoltare a fost esențială.

Gestionarea excelentă a crizei refugiaților ne-a dus faima peste hotarele R. Moldova dar este și un argument solid în favoarea consolidării democrației locale. Anume administrația publică locală este cel mai aproape de cetățean și cunoaște cel mai bine realitățile din teritoriu, inclusiv de ce fel de servicii au nevoie oamenii dintr-o comunitate sau alta.

Putem afirma, cu certitudine, că de starea democrație locale depinde, în mare parte, gradul de dezvoltare a unui stat. Anume administrația publică locală este cea căreia îi revine sarcina de a implementa multitudinea de politici elaborate în vederea alinării statului nostru la standardele Uniunii Europene. Tot funcționarii din primării sunt cei care scriu proiecte și atrag investiții în teritorii, astfel încât aspectul localităților noastre să se deosebească din ce în ce mai puțin de cele din statele care deja sunt membre ale comunității europene.

Democrația locală poate fi asigurată doar dacă guvernul de la Chișinău va acționa în vederea reformării domeniului finanțelor publice locale și crearea unei administrații publice locale autonome, care va dispune de resursele necesare pentru a furniza servicii publice de calitate. Acest obiectiv poate fi realizat prin conso-

lidarea bazei de venituri proprii ale APL și a autonomiei de decizie asupra lor, inclusiv prin creșterea gradului de transparență și a implicării cetățenilor în procesul de luare a deciziilor. În ultimii ani s-au întreprins anumite acțiuni importante pe segmentul de descentralizare financiară, care au fortificat capacitatea APL de a soluționa problemele colectivităților locale pe care le conduc, inclusiv posibilitatea de a atrage proiecte/investiții în dezvoltarea locală. Printre acestea putem menționa: 100% din impozitul pe venitul persoanelor fizice la bugetele locale din mediul rural și 50% pentru orașele de reședință, 100% din taxa pe drumuri este virată în bugetele locale având destinație generală, eliminarea plafoanelor maximale la taxele și impozitele locale, defalcarea unei părți din taxa pe resursele naturale etc.

De asemenea, majorarea recentă a salariilor unor categorii de angajați din cadrul APL și identificarea în prezent a soluțiilor/mecanismelor viabile pentru creșterea remunerației pentru restul angajaților din cadrul APL, reprezintă o altă direcție corectă care va permite atragerea/păstrarea specialiștilor în APL și, în consecință, creșterea calității serviciilor prestate cetățenilor.

Noul Ministru al Finanțelor, Petru Rotaru, care a activat anterior în calitate de primar al unei comune cu o populație de circa 4 mii de locuitori, afirmă că este nevoie de mai multe acțiuni pentru a consolida capacitățile autorităților publice locale. „Ne dorim ca bugetele locale să-și consolideze baza impozabilă, să aibă venituri proprii mult mai multe, astfel încât să aibă o autonomie financiară veritabilă”, ne-a declarat oficialul. Rămâne să vedem dacă ceilalți factori de decizie de la Chișinău vor împărtăși acest entuziasm al noului Ministru de la Finanțe.

Totuși, în pofida acestor schimbări pozitive, mai este mult până a ajunge la asigurarea unei autonomii locale veritabile a administrației publice locale. Ceea ce e necesar să fie înțeles de către clasa guvernamentală și întreaga societate din Republica Moldova, este că doar o autonomie și o descentralizare reală vor asigura cu adevărat democrația în stat, dezvoltarea locală și națională, stabilitatea instituțiilor democratice, sustenabilitatea și continuitatea reformelor, dar și a parcursului european al țării noastre. Anume autonomia locală reală și abordarea descentralizată aplicată pe scară largă și în toate domeniile, va fi acea buturugă care poate ajuta la accelerarea carului pe numele Republica Moldova în calea sa spre înaltele standarde europene de viață și va răspunde necesităților cetățenilor, ajutând APL-urile să facă față tuturor provocărilor, dar și să dezvolte localitățile statului Republica Moldova.

Secretarul General al CALRCE, Mathieu Mori: „CALM este principalul nostru partener de încredere, iar comunitățile locale rămân principalii piloni de dezvoltare ai statului”

Secretarul General al Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European (CALRCE), Mathieu Mori, a avut la 6 martie o întvedere cu reprezentanții Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM).

Președinta CALM, Tatiana Badan, a mulțumit pentru susținerea pe care o acordă CALRCE asociației autorităților locale din R. Moldova încă de la fondarea acesteia (2010) și pentru parteneriatul eficient dintre cele două instituții.

Tatiana Badan a vorbit despre activitatea CALM și rezultatele

dintre CALRCE și CALM. „Este necesar să găsim subiecte importante acum, când dezvoltăm un plan de acțiuni comun dintre Consiliul European – R. Moldova, document ce va intra în vigoare anul viitor și va fi implementat pe parcursul a trei ani. Este momentul potrivit să identificăm subiectele asupra cărora să ne focusăm atenția prioritizându-le.”

Un alt mecanism de lucru menționat de secretarul general al CALRCE a fost monitorizarea implementării Cartei europene a autonomiei locale, mai ales în contextul în care există foarte mari așteptări la nivelul Uniunii

unde a fost audiat Raportul despre alegerile locale din Republica Moldova din noiembrie 2023, cu constatări și recomandări ulterioare pentru Comitetul de Miniștri, Adunarea Parlamentară. Au fost menționate aspecte precum: corupție electorală, finanțare ilegală a partidelor, denaturarea voinței alegătorilor de către grupări străine și criminale, utilizarea resurselor administrative în campanie electorală, campanii de dezinformare, vizibilitate scăzută a femeilor în mass-media, modificarea cadrului legal în preajma alegerilor, migrația politică și altele ce țin de situația

obținute conform prevederilor Cartei Europene a autonomiei locale.

Secretarul General al CALRCE a subliniat faptul că Congresul Autorităților Locale din Moldova este principalul partener de încredere al Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European, iar comunitățile locale rămân principalii piloni de dezvoltare ai Republicii Moldova. „Noi suntem activi pentru că

Dvs. ne motivați să fim așa”, le-a spus Mathieu Mori reprezentanților CALM. Potrivit secretarului general, se observă o atmosferă pentru schimbare și pe parcursul ultimilor ani se înregistrează anumite progrese în domeniul APL. „Dar este important ca acest progres să continue să fie atins, în special în ceea ce privește guvernarea locală.”

Mathieu Mori și-a exprimat dorința de a îmbunătăți cooperarea

Europene în ceea ce privește îmbunătățirea guvernării locale.

Rezultatele în îmbunătățirea dialogului dintre puterea centrală și cea locală, descentralizarea, rolul CALM în consolidarea autonomiei locale și a capacităților aleșilor locali au fost alte subiecte abordate de reprezentanții CALRCE și CALM.

Totodată, au fost menționate imperfecțiunile cadrului legal în raport cu validarea mandatului alesului local, subiect discutat și în cadrul ședinței Comitetului de Monitorizare al CALRCE, desfășurat recent la Strasbourg,

democrației locale și regionale în Republica Moldova.

La această etapă CALRCE implementează două proiecte de cooperare în R. Moldova: „Consolidarea culturii dialogului și guvernării locale deschise etice în Republica Moldova” și „Consolidarea rezilienței autorităților locale și regionale care se confruntă cu provocările migrației”; în parteneriat cu CALM, în cadrul Memorandumului de înțelegere cvadripartit semnat între Congres și asociațiile naționale ale autorităților locale din Polonia, Republica Moldova și România.

Ziua Autonomiei Locale și a Lucrătorului din Administrația Publică Locală

„Noi suntem în prima linie”.

Sute de funcționari locali, la un eveniment festiv dedicat zilei profesionale

Aproximativ 2000 de primari, președinți de raion, viceprimari, vicepreședinți și secretari de consilii au participat la evenimentul festiv dedicat Zilei profesionale a autonomiei locale și a lucrătorului din administrația publică locală, organizat în premieră de Guvern. Având în spate mai mulți ani de experiență, funcționarii locali au subliniat că apără interesele comunităților și încearcă să facă față nevoilor oamenilor din localitățile pe care le reprezintă.

Atât primarii cât și președinții de raion din toate regiunile țării, prezenți la eveniment, au menționat că au o responsabilitate enormă față de oameni, iar pe prim plan sunt nevoile localnicilor.

„Primar într-o comunitate este un lu-

cru foarte responsabil fiindcă noi suntem, cum a spus doamna președinte Sandu, noi suntem în prima linie, cei care răspundem de primul contact cu cetățeanul, noi suntem acei care cunoaștem nevoile cetățeanului, noi suntem acei care suntem responsabili de îndeplinirea acestor obiective”, a spus primarul comunei Gangu-ra, Marcel Bobeica.

„Ca și președinte de raion am lucrat la proiecte transfrontaliere. Am finalizat trei proiecte transfrontaliere cu județul Galați, două și cu județul Vaslui, un proiect și pe domeniul sănătății cu renovarea și reparația Centrului de Sănătate Hîncești”, a menționat președintele Consiliului Raional Hîncești, Iurie Levinschi.

„În primul mandat de viceprimar când activam în 2015-2019 și ceea ce este acum sunt net superior mai multe oportunități, sunt atât de multe oportunități

încât nu sunt sigur dacă noi vom reuși să le valorificăm pe toate, dar în contextul integrării în Uniunea Europeană sunt sigur că oportunități vor apărea și mai multe”, a specificat primarul satului Sireți, Leonid Boaghi.

Prezenți la evenimentul festiv au fost șefa statului Maia Sandu și premierul Dorin Recean.

„Viitor european, bunăstare locală, este ceea ce vrem să oferim tuturor cetățenilor noștri. Vrem ca oamenii să simtă în satele și în orașele în care locuiesc schimbările în bine pe care le aduce procesul de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru că aderarea la UE înseamnă pace și condiții bune de viață, mai multe resurse pentru drumuri, canalizare, apeducte, grădinițe, școli”, a declarat Maia Sandu.

„S-au investit deja peste 800 de milioane de lei în aceste proiecte „Satul European” și asta este cea mai mare investiție la nivel de sate și raioane, de la independență încoace și acest program continuă. Următorul apel „Satul European 2024” deja a fost anunțat. În acești următorii câțiva ani să accentuăm apă, canalizare și stațiile de epurare a apei”, a punctat prim-ministrul Dorin Recean.

Premierul a mai menționat că a fost aprobat Planul de dezvoltare 2024-2026, ceea ce înseamnă încă 100 de proiecte investiționale și 155 de proiecte de dezvoltare a localităților. De asemenea, 190 de localități vor fi conectate la sistemul public de alimentare cu apă potabilă. Evenimentul a fost organizat cu prilejul Zilei profesionale a autonomiei locale și a lucrătorului din administrația publică locală, marcat la întâi februarie.

Maia Sandu: „Obiectivul autorităților centrale și locale este de a transforma Republica Moldova într-o țară europeană”

Obiectivul autorităților centrale, dar și a celor locale este de a transforma Republica Moldova într-o țară europeană, în care oamenii trăiesc în bunăstare și siguranță, a declarat șefa statului, Maia Sandu, la evenimentul festiv dedicat Zilei profesionale a autonomiei locale și a lucrătorului din administrația publică locală. În ultimii doi ani, a mai spus președinta, au fost făcuți pași importanți în calea aderării noastre la blocul comunitar, dar trebuie să demonstrăm încă o dată că alegerea drumului european este și al cetățenilor, nu doar al guvernării.

„Contribuția Dvs. la referendumul din această toamnă, când oamenii vor face o alegere importantă nu doar pentru viața lor, dar și pentru viața copiilor și nepoților lor, pentru soarta țării este crucială. Dragi primari și aleși locali, voi sunteți în prima linie față de nevoile oamenilor din țara noastră. Pe umerii voștri stă îndeplinirea celor mai urgente așteptări – apă la robinet, drumuri bune, transport sigur, școli și grădinițe moderne, sate și orașe amenajate. Dar țara noastră are acum, prin intrarea pe făgașul integrării europene, o

șansă istorică pentru dezvoltare”, a spus Maia Sandu.

Amintim că, la sfârșitul anului trecut președinta Maia Sandu a solicitat Parlamentului să organizeze în toamna acestui an un referendum privind aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană. În acest sens, Legislativul a operat recent modificări la Codul Electoral care să permită organizarea unui asemenea scrutin în aceeași zi cu alegerile prezidențiale. Experții susțin că acestea au fost efectuate în grabă și există mai multe neclarități.

Viorel Furdui: „Dacă integrarea europeană este un obiectiv comun, guvernarea locală trebuie să participe și să se regăsească în procesul de negociere”

Directorul executiv al CALM, Viorel Furdui, a vorbit, la ședința Guvernului despre faptul că în acest proces de aderare a R. Moldova lipsește cealaltă parte a guvernării – cea locală.

„Noi toți spunem că integrarea europeană este un obiectiv comun, administrațiile locale și cele centrale, însă, aici este vorba doar despre reprezentarea administrației centrale. Cred că trebuie să găsim o formulă în care să se regăsească și administrația publică locală. Mi se pare că dăm un semnal nu prea po-

zitiv societății, reiese că integrarea europeană e doar chestia Guvernului, dar asta nu-i așa. Noi tot contribuim la tot acest proces”, a declarat Viorel Furdui.

Directorul executiv al CALM a amintit că toate lucrurile bune care s-au întâmplat în domeniul administrației locale și, în general, la nivelul administrației publice au fost datorită participării și auzirii la momentul potrivit a APL. „Credem că și pe această platformă administrația publică locală trebuie să se poată expune, nu doar la nivel strict tehnic. Printre cei 14 reprezentanți ai administrației centrale nu se regăsește

nici un reprezentant al administrației publice locale. Nu cerem paritate, dar măcar o voce să poată fi auzită la momentul potrivit, pentru că politicile și IQ-ul pe care le vom negocia, vor trebuie să fie implementat inclusiv de către APL.”

Cabinetul de miniștri a aprobat mecanismul de coordonare a procesului de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană, precum și modul de organizare și funcționare a echipei de negociere. Mai exact, vor fi 33 de grupuri de lucru care se vor asigura de implementarea reformelor pe toate domeniile în acest proces.

La mulți ani , tuturor femeilor din APL!

Scumpele noastre Doamne din administrația publică locală,

Astăzi vrem să Vă spunem că în fiecare zi sunteți surse nesecate de inspirație pentru oamenii din comunitățile pe care le reprezentați, dar și pentru toți cei care Vă cunosc! Ați reușit să faceți din aparentul imposibil o obișnuință, să eliminați găurile din drumuri, dar și stereotipurile din capurile multora, să construiți, să creați, să motivați, să ne reprezentați, să adunați Oameni în jurul Dvs. care să Vă urmeze și să creadă că Europa poate fi construită aici, acasă.

Dacă aveți nevoie de un punct de sprijin pentru a putea realiza tot ceea ce v-ați propus, să știți că noi, Congresul Autorităților Locale din Moldova, vom fi mereu alături de Dvs.

Vă dorim să rămâneți la fel: gingașe precum sunt florile de primăvară, dar și rezistente la toate intemperiele vieții, să aveți parte de respectul și aprecierea celor din jur, iar familiile să Vă susțină în această călătorie numită schimbarea comunităților și a mentalităților!

**Cu deosebit respect,
Echipa din cadrul Secretariatului CALM**

Cât femeia poate duce....

Cu ocazia Zilei Internaționale a Femeilor, primarul orașului Leova, Alexandru Bujorean a dedicat o poezie tuturor femeilor din Republica Moldova, dar și colegelor sale care, cu mână fermă și principii tari, gestionează localitățile în care au fost alese să conducă!

Suflet firav, gingaș trup
Au crezut despre-o femeie
Chiar de suflete le-nclieie
Și le-aprinde în scânteie
Toi ei cred că azi conduc.

Se adună iar în grup,
Se lovesc și se corup,
Dar când oarba aroganță
Nu aduce o speranță,
Când trufia și mania
Se lovesc din nou de zid.

Vine Ea, ca Baiazid,
Ca Traian, ca Dragoș oare?
Ori doar mie mi se pare,
Nu e Țepeș, nu-i Ștefan,
Nu e Înger, nu-i satan.

Nu-i un munte, nu-i un râu
Dar e spicul cel de grâu,
Este bobul lui în floare,
Este astrul ce răsare
Este tot ce noi, bărbații,
Am crezut c-avem de veci.

Când de fapt, într-un ghiveci
A-nflorit răsăritoare,
Luna, astrul ce răsare
Și în loc a fi altar
Ea a devenit primar.

Și de-aici, sfinția-i scumpă
S-a tot împărțit prin sat,
Ea e mamă, ea e tată,
Ea-i femeie și bărbat.

Ea, e pompier când arde,
Ea irigă tot ce-i sec
Și când alții se petrec,
Îngerul-primar veghează
Baștina având în pază,
Orice casă, orice drum
Orice praf și orice scrum.

Grija ei de sus coboară,
Fără-a fi superioară,
Peste tot ce-i trist în sat,
Peste lanul cel uitat,
Peste drumuri destrămate,
Case și fântâni uitate,
Nu privește-n calendar,
E zidar, e gospodar.

Ea nu-i ea, Ea e Primar!

O privesc atent din stânga,
Ea nu știe că o văd
Cum se luptă și prevăd
Că n-o so-nțeleagă mulți
Cei netrebnici și desculți.

Cei pe care ea în tihnă
Îi alină și adoarme,
Lăcrimând lângă un mal,
Și știind că ea în taină-i
Asistentul social.

Doar că lacrima femeiei
N-are preț în zi și noapte,
Toți sunt duri și tari în vorbe
Dar mai slabi și demni în fapte.
Numai Ea, fără de slove
Dar cu mâinici suflecate.

Pregătită de cutremur,
Înarmată, înzestrată,
Gata să doboare-un taur
Ea demult nu mai e fată,
Frică n-are de balaur.

Știe Ea ce are-n minte
Și zâmbește când e-amar
Ea în sat e Președinte,
Ea – este Doamna Primar!

**Autor: Alexandru BUJOREAN
primar al orașului Leova**

Viorel Furdui: „Satul constituie fundamentul național, identitar și cultural al statului! Neglijarea acestui aspect în procesul de reforme/comasări forțate poate avea consecințe dezastruoase!”

În cadrul unui interviu realizat de Leonid Smolnițchi, directorul executiv al CALM, Viorel Furdui, explică de ce sunt periculoase abordările radicale privind comasarea satelor și în ce condiții amalgamările voluntare vor avea rezultatele scontate. Subiectul a fost ales în contextul în care primarii de comune din România au adoptat un MANIFEST „împotriva desființării sau comasării abuzive a comunelor”, document pe care l-au expediat tuturor factorilor de decizie de la București, iar la Chișinău amalgamarea voluntară este una dintre temele ce preocupă administrația publică locală.

Ați participat la o întrunire a primarilor din România, acolo unde, în perioada 11-14 februarie, a avut loc Adunarea Generală a Asociației Comunelor din România (ACoR). Delegația R. Moldova a fost condusă de Dvs., în calitate de director executiv al CALM. Câți primari din România au participat și câți primari de la noi au făcut parte din această delegație?

Viorel Furdui: Din delegație au făcut parte 20 de primari din R. Moldova, președinți ai asociațiilor de primari din raioane. A fost o delegație destul de reprezentativă. În România există mai multe asociații ale primarilor: Asociația Orașelor, Municipiilor, Județelor și a Comunelor. Asociația Comunelor este cea mai mare, în total în România sunt circa 2700 de comune. În cadrul acestei Adunări Generale au fost delegați primari de comune din toate județele.

Am avut și noi adunări ale primarilor, șefilor de raioane etc și nu am prea văzut mulți miniștri sau pe prim-ministrul la asemenea evenimente. La București, alături de primari a fost prim-ministrul și membrii

Gvernului. Care ar fi deosebirea dintre o adunare organizată de primarii de la noi și una organizată peste Prut?

Viorel Furdui: Cred că noi nu suntem departe la capitolul organizare a acestor evenimente, dar și participare, inclusiv a guvernanti-

lație. Noi avem câteva orașe mai mari: Chișinău, Bălți, Cahul, Orhei, Ungheni etc.

Cum a fost întâlnită delegația noastră la București?

Viorel Furdui: Ca de obicei. Asociația Comunelor din România (ACoR) și CALM sunt foarte apropiați chiar de la crearea asociației noastre. Președintele ACoR, Emil Drăghici, care este și primul comunei Vulcana-Băi, județul Dâmbovița a fost la evenimentul de constituire a CALM și mereu am avut cea mai mare susținere din partea acestei asociații. Trebuie să recunoaștem că în martie 2010, la prima Adunare Generală a CALM-ului, alături de noi a fost și Asociația Orașelor din România. Totodată, cu orice ocazie, dumnealor au susținut R. Moldova, primarii și CALM, atât pe plan intern, cât și internațional, ei fiind unii dintre promotorii apropierea APL de la noi de structurile europene, de tot ce înseamnă UE. Mai mult ca atât, ACoR împreună cu CALM și AOR, au dat un semnal autorităților la nivel central, prin crearea unui Consiliu comun al autorităților

locale din România și R. Moldova CALRRM – o structură care unifică, într-un anumit sens, autoritățile locale din cele două state, având ca obiectiv major continuarea apropierea de UE, de standardele care există atât în România, cât și în UE în domeniul administrației publice locale, consolidarea procesului de înfrățiri, cooperări între comunități, necesitatea de a ne susține la nivel internațional, în cadrul structurilor europene, tot ce înseamnă conectarea strânsă și definitivă la spațiul cultural, național comun.

Manifestul adoptat la Adunarea Generală a Comunelor este o analiză a importanței satului românesc și cred că mai mult de jumătate dintre problemele cu care se confruntă România sunt comune și pentru R. Moldova. Manifestul Asociației Comunelor din România și al Asociației Stabilitate, Armonie, Tradiție (SAT) – Soarta satului românesc: „Împotriva desființării sau comasării abuzive a comunelor.” Și la noi pe ordinea de zi este amalgamarea, ceea ce tot comasare înseam-

nă... Din acest Manifest înțeleg că această comasare a comunelor nu este privită cu ochi buni. Mai mult decât atât, nu există premise pentru comasare...

Viorel Furdui: Cred că trebuie să explicăm că Manifestul înseamnă o adresare publică a ACoR și SAT, aprobată la Adunarea Generală, care vizează o problemă actuală și sensibilă, inclusiv la noi. Atât în România, cât și la noi, tot ne spune cineva că avem prea multe primării, că trebuie să le comasăm, să le amalgamăm și astfel vor fi soluționate niște probleme și vor apărea alte oportunități. **Acest Manifest are partea analitică, cu cifre concrete care demonstrează că problemele sunt mult mai profunde și nu depind de numărul administrațiilor publice locale, ale primăriilor. Mai mult decât atât, comasarea satelor și comunelor nu rezolvă problemele lor financiare. Mesajul general din acest Manifest este că inițial trebuie să analizăm profund această problemă. De asemenea, Manifestul aduce în atenția opiniei publice valoarea satului românesc și a mediului rural în tot acest concept de dezvoltare a statului.** Mai mult decât atât, se atrage atenția la esența satului, ceea ce înseamnă stabilitate, armonie și tradiție și pe care le regăsești, în primul rând, în mediul rural. La toate aceste elemente care definesc importanța satului, în cazul R. Moldova se mai adaugă câteva, ținând cont de istoricul a ceea ce s-a întâmplat aici. Dacă aruncăm o privire în trecut, vom vedea că mediul rural a fost leagănul limbii, culturii și tradiției noastre. Noi știm ce politică de deznaționalizare masivă era în perioada sovietică în centrele urbane. Astăzi unii așa-ziși experți spun că nu există suficientă urbanizare. În perioada sovietică se făceau întreprinderi în orașele noastre, se aduceau lucrători de pe alte meleaguri, în timp ce ele-

mentul național era discreditat. Știți că băștinașii trebuiau să aștepte câte cincisprezece ani pentru a primi un apartament, pe când celor aduși aici li se dădea imediat spațiu locativ. Nu știu de ce unii încă mai cred că urbanizare înseamnă mutarea populației din mediul rural în cel urban, ceea ce este depășit ca esență. Mai ales în cazul nostru, urbanizarea trebuie să fie exact invers, să fie motivați oamenii să se stabilească în satele noastre prin infrastructură, apă, canalizare, să creăm condiții ca ei să aibă unde să se întoarcă, nu invers. Atrageți atenția că în lumea modernă, oamenii din centrele urbane mari, fiind presați de toată aglomerația urbanistică, de poluare etc, mulți își caută refugiul în mediul rural. Acest Manifest este un exemplu despre cum trebuie înțeleasă și abordată problema mediului rural. Asta nu înseamnă că trebuie de venit cu soluții de tip matematic, pentru că dacă vor fi comasate trei sau zece primării problemele din mediul rural nu vor dispărea. Emil Drăghici mereu menționează că o comunitate locală este o lume separată, cu istoria și tradiția sa, cu relații intercomunitare și extracomunitare. Tradițional, unele sate vecine se împacă între ele, altele nu, nu trebuie să uităm nici de elementul național și etnic, cultural. O altă idee a Manifestului este că oamenii din România nu sunt împotriva comasării, dar este nevoie de o abordare profundă, nu una matematică. Știu că mulți spun că satul nostru moare, demografia are tendințe negative, oamenii pleacă etc, dar acestea nu sunt oare argumente ca noi să depunem efort pentru a opri exodul oamenilor din sate? Dacă în grabă și mecanic vom încerca să închidem orice perspectivă pentru satele noastre, atunci nu vom stimula migrația și alte procese negative? Noi trebuie să investim mai mult în satele noastre, să găsim orice posibilitate de a crea o conexiune bună între ele, mă refer la infrastructura drumurilor, să creăm condiții bune de viață în satele noastre etc. **Când vom ajunge la o anumită etapă de dezvoltare am putea ajunge la discuția că dacă soluționăm problema drumurilor, apei, canalizării, iluminatului public, a guvernării electronice, omul nu va mai trebui să se deplaseze 20-30 de km pentru un certificat, atunci ne vom gândi dacă e suficient să avem o primărie în loc de două-trei sau cinci. Acum la**

noi căruța se pune înaintea ca-ilor.

Unii spun că avem un sistem foarte fragmentat, dar dacă luăm exemplul Slovaciei, Cehiei, Ungariei, Austriei, ele sunt de 5-10 ori mai fragmentate decât R. Moldova și acest lucru nu le încurcă să se dezvolte. În Cehia, la o populație de circa 9 milioane de oameni sunt circa 6500 de primării. Praga are pes-

tru că sunt foarte costisitoare cheltuielile pentru întreținerea acestor instituții...

Viorel Furdii: Într-adevăr, se aude tot mai des ideea că primăriile nu sunt sustenabile din punct de vedere financiar, iar cheltuielile sunt prea mari. În Manifest se demonstrează că sunt utilizați foarte puțini bani pentru întreținerea primăriilor, comparativ cu alte struc-

au pornit această reformă) arată că nu rezistă argumentul precum că se vor reduce cheltuielile. **Nu e logic oare că în cazul în care comasezi zece primării să fie nevoie să angajezi mai mulți oameni care să administreze un teritoriu mai mare, să le oferi un salariu mai mare, toată tehnica necesară etc?** Astăzi în primării sunt angajați o mână de oameni care fac

te 60 de microsectoare cu primării. Slovacia are peste 4000 de primării. Acest lucru înseamnă că toate aceste abordări despre fragmentarea teritorială sunt relative și depinde de accentele pe care le pui și scopurile pe care le urmărești atunci când vii cu argumente de genul că la noi e sau nu prea fragmentat.

În acest Manifest se dezmin- te argumentat ideea că primăriile noastre nu au bani pen-

turi. Totodată, acest argument că e scump să întreții primăriile este demolat fiind prezentate cifre concrete. Și noi vom face un studiu pentru R. Moldova și o să demonstrăm că situația este cam similară. Mai mult decât atât, analiza reformelor care s-au făcut în alte țări, Albania, Georgia, Letonia, Estonia (deși nu știu dacă Țările Baltice sunt un exemplu bun pentru noi, deoarece cu totul de la alt nivel de dezvoltare

o muncă enormă. Dacă comparăm ce proiecte mici au fost și ce acces limitat la finanțare, atunci cred că primarilor trebuie să le construim monumente. Priviți ce s-a întâmplat în ultimii zece ani în satele noastre? **Aproape în orice sat de la noi astăzi există un drum, lumină, apă și există un primar care caută soluții de a schimba lucrurile, de a aduce finanțare ca satul să nu moară. Cred că**

aceste lucruri sunt fundamenta- le. Totodată, anume datorită faptu- lui că am avut un sistem destul de fragmentat teritorial cu 898 de pri- mari, am asigurat un element foar- te important al democrației locale. Acest lucru înseamnă că oamenii din localitățile respective își aleg direct, prin vot, un reprezentant, iar primarul are mandatul, încrederea și susținerea cetățenilor și există o legătură foarte strânsă între ad- ministrația locală și populație care are niște pârghii de influență asu- pra respectivului subiect de drept.

Concluzia ar fi că amalga- marea sau comasarea nu rezol- vă problema satelor...

Viorel Furdii: Eu nu aș spune că o comasare anumită, chibzuită, nu ar soluționa o parte din proble- me, dar ea trebuie să fie permisă, nu obligată. Acum se operează cu termenul de amalgamare volunta- ră, doar că pentru această coma- sare este nevoie de mai mult timp, de promovare, sunt niște etape, primării trebuie să iasă în fața cetă- țenilor și să vină cu niște argumen- te în favoarea acesteia. Dar acum ce argumente putem aduce noi, în afară de niște promisiuni? Dar cine mai crede acum în promisiuni? Noi trebuie să venim cu exemple concrete, cu soluții. Noi susținem amalgamarea ca unul dintre in- strumentele care trebuie să existe. Însă, în afară de amalgamare, tre- buie să fortificăm cooperarea din- tre primării. Două-trei primării trebuie să aibă posibilitatea să creeze îm- preună o întreprindere municipală, recent a fost adoptată legea care permite mai multor primării să facă o contabilitate comună, un servi- ciu comun de atragere a fonduri- lor, un serviciu urbanistic, acestea sunt direcțiile în care trebuie să ne mișcăm. Comasarea voluntară tot este o opțiune dacă, de exemplu, populația din două localități veci- ne doresc să se unească. În afa- ră de aceasta, trebuie de revăzut modul de finanțare sau de împăr- țire a tuturor veniturilor din stat, să întărim primăriile cu specialiști, cu posibilitatea de a acorda asistență juridică, cu venituri. Mulți oameni lucrează în centre urbane dar locu- iesc în sate și una dintre propune- rile noastre de mai mulți ani este ca impozitul pe venit al acestora să vină în localitatea unde ei locuiesc, la domiciliu, pentru că el acolo are nevoie de drumuri, apă, lumină etc. Centrele Unificate de Prestări Servicii sunt un alt exemplu pozi- tiv care trebuie dezvoltat. Aceasta este calea de a dezvolta satul.

Președintele ACoR, Emil Drăghici: „Obiectivul Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova este integrarea în spațiul valoric european și național”

La invitația Asociației Comunelor din România (ACoR), o delegație a Congresului Autorităților Locale din Moldova (CALM) a participat în perioada 11-14 februarie la Adunarea Generală a ACoR. Președintele ACoR, primarul de Vulcana-Băi, județul Dâmbovița, Emil Drăghici, ne-a explicat de ce alături de primarii de comune din România sunt prezenți la cele mai importante evenimente colegii lor din stânga Prutului, dar și care este rolul Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova, format din CALM, ACoR și Asociația Orașelor din România (AOR).

La cele mai importante evenimente organizate de Asociația Comunelor din România participă și Congresul Autorităților Locale din R. Moldova...

Emil Drăghici: La București, frații din Republica Moldova sunt acasă la ei, iar acțiunile noastre întotdeauna se desfășoară împreună

cu ei, lucru pe care nu doar că ni l-am propus public, dar este din sufletul nostru. Dovadă acestui fapt este și fărâșirea împreună a Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova, astfel încât acțiunile noastre

să fie comune. Înțeleg că a fost apreciat și Manifestul Asociației Comunelor din România și al Asociației Stabilitate, Armonie și Tradiții pe care ne propunem să-l adoptăm la prima reuniune a Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova. În acest Manifest explicăm ce înseamnă SATUL pentru STAT. SATUL este temelia STATULUI, tocmai din acest motiv una dintre activitățile noastre din cadrul Adunării Generale a Asociației Comunelor s-a numit „Șezătoarea SATULUI în capitala STATULUI”, pentru că înainte de a fi STATUL a fost SATUL.

Care sunt obiectivele Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova?

Emil Drăghici: În primul rând, este de apropiere a aleșilor locali de pe cele două maluri ale Prutului. Totodată, ne propunem să transmitem cetățenilor nevoia de a fi împreună pentru că avem același sânge.

Împreună în Uniunea Europeană ar fi un obiectiv realizat?

Emil Drăghici: Este nu doar un obiectiv realizat, iar Consiliul Autorităților Locale din

România și Republica Moldova tocmai asta face – să fim împreună. Noi suntem în Uniunea Europeană și ne-am propus ca, inclusiv, la Comitetul European al Regiunilor să fie mult mai prezent Congresul Autorităților Locale din Moldova. Acest lucru ar însemna o încredere mai mare în instituțiile europene și o scădere a ceea ce înseamnă euroscepticism. Nu putem să stăm fără a întreprinde pași spre integrare, altfel cetățenii încet-încet își vor pierde încrederea în acest obiectiv.

Cetățenii din comunitățile românești își doresc ca liderii lor locali să susțină autoritățile publice locale și comunitățile din stânga Prutului?

Emil Drăghici: Categoric, da! Noi ne manifestăm această deschidere și încredere în frații noștri din R. Moldova în calitate de reprezentanți ai comunităților din România și pentru că ne dorim să avem un parcurs comun. Avem o istorie comună, suntem frați, mulți tineri au venit să-și facă studiile în România, s-au căsătorit în România și lucrurile merg dincolo de voința noastră de a dori să fim împreună, noi chiar suntem împreună.

Primarul de Parva, Bistrița-Năsăud, Ioan Strugari: „Nu am văzut la mine în sat niciun european care să-mi interzică să tai porcul”

Viitorul satului românesc și viitorul european al Republicii Moldova au fost printre subiectele supuse atenției primarilor la București, în cadrul Adunării Generale a Asociației Comunelor din România, teme de discuții pe care le-am abordat cu Ioan Strugari, primarul comunei Parva, județul Bistrița-Năsăud, România, dar și un bun prieten al aleșilor locali din R. Moldova.

Are viitor satul românesc?

Ioan Strugari: Satele noastre au o istorie aproape nemăsurabilă în timp, nu știm când au fost înființate multe dintre ele. Generațiile multor conducători au știut să prețuiască satul, au investit în sat, satul a dat țării oameni de știință, medici, majoritatea celor din funcții de conducere au crescut la țară. Din nefericire, generația politicianilor de astăzi nu încearcă să găsească soluții pentru conservarea și păstrarea identității satului românesc. Mai mult decât atât, cred că au un mesaj pentru sat, de a-l termina, de a-l închide, de a-l face altfel, pentru că toate politicile pe care ei se bazează sunt create în marile școli care nu au legătură cu satul. Totuși, cred că sunt suficiente programe și politici, astfel încât satul să reînvie, mai ales după o experiență tragică, cea a pandemiei, în care am învățat că supraaglomerările urbane nu aduc confort și liniște. Doamne ferește de un război, de un conflict sau de o altă pandemie așa cum a fost și am văzut că cei din orașe stăteau închiși în apartamente, pe când cei de la țară au o altă perspectivă asupra vieții. Eu cred că satul românesc are viitor, dar trebuie să găsim politici atât pentru demografia satului, pentru reorganizarea administrativă de care se vorbește, dar nu în sensul că trebuie să comasăm șapte sate. Fiecare sat are specificul său, are gena oamenilor conservată acolo și, de regulă, niciun sat nu se înțelege cu celălalt sat. Așa am fost crescuți și nu cred că vom putea să-i facem să se iubească forțat, adică dacă tu nu mă vrei, eu de ce să te vreau? Cred că

totuși ar trebui întrebați oamenii dacă vor să se unească sau nu cu un alt sat. Mai cred că oamenii ar fi dispuși să plătească un leu în plus ca să-și mențină satul, dacă tot singura poveste care se prezintă peste tot este reducerea cheltuielilor. Acesta nu este un motiv să desființezi o administrație publică locală. Reducerea cheltuielilor trebuie văzută la nivel de stat, de studiat până la cel mai mic funcționar public dacă își are rostul sau nu. A desființa o entitate juridică înseamnă mult mai mult decât a da doi oameni afară.

În contextul integrării europene a României și a acestui deziderat al R. Moldova, există riscul de a pierde identitatea satului sau, dimpotrivă, acest obiectiv ar crea avantaje pentru a atrage investiții în aceste comunități? Unii sunt eurosceptici și cred că dacă ne vom integra în UE nu vom mai putea tăia porcul așa cum se întâmplă acum sau vom fi obligați să renunțăm la anumite tradiții și obiceiuri...

Ioan Strugari: România este parte a UE din 2007 și de mai bine de zece ani nu am

văzut la mine în sat niciun european care să-mi interzică să tai porcul. Aceste povești mici sunt pentru oameni mici. Toate politicile ce vizează acest domeniu le face propriul Guvern, un Guvern pe care ni-l dă Dumnezeu așa cum îl merităm.

Credeti în viitorul european al R. Moldova?

Ioan Strugari: Eu cred în moldoveni că sunt europeni. Peste un milion de cetățeni din țara Dvs. care au plecat din R. Moldova sunt și europeni. Din ei sper că măcar 900

tre acești europeni moldoveni să revină acasă?

Ioan Strugari: E un lucru mai complicat. Nu cred că s-au inventat politici de acest gen, iar dacă un tânăr și-a găsit de lucru într-o țară europeană e foarte greu să-l convingi să vină acasă. Statul trebuie să găsească politici pentru a nu-i pierde pe cei care mai sunt în țară, pentru că e mai greu de recuperat cei pe care i-ai pierdut.

Pe Dvs. ce vă motivează să veniți periodic în R. Moldova, să legați prietenii cu primarii din stânga Prutului, chiar dacă nu întotdeauna aveți cele mai frumoase experiențe?

Ioan Strugari: Oamenii în R. Moldova sunt ospitalieri și buni. E altceva că mai există câte unul care îți mai spune să pleci în țara ta. Dincolo de toate aceste lucruri, pentru mine R. Moldova a fost o descoperire pentru că am fost educați într-un sistem comunist, în care nu ni se spunea despre ce e dincolo de Prut, fiind tot timpul asimilați cu fosta URSS. La geografie am fost învățați că la Prut ne învecinăm cu URSS-ul. Geografic, URSS-ul a dispărut, dar rusismele din inimile multora au rămas și acea gândire încă mai produce mici conflicte interne în R. Moldova. Sunt cetățeni din R. Moldova care au domiciliul la mine în localitate și sunt niște oameni extraordinari. Cred că Moldova are perspectivă, inclusiv prin prisma economiei mici pe care are să o dezvolte, pentru că sunteți și un număr mai mic de locuitori, dar asta ar trebui să gândească Guvernul și acest lucru nu-l face nici Guvernul nostru. Este nevoie de a face în așa fel încât să nu centralizăm toată economia într-un pol și să supraaglomerăm un singur oraș. Trebuie gândite politici fiscale de încurajare și pentru cei care investesc în mediul rural sau poate ar trebui nici să nu fie impozitați vreo câțiva ani, astfel încât să poată să-și întemeieze o mică afacere, pentru că banii se fac foarte greu și statul nu ar trebui să fie din prima zi călăul celor care muncesc din greu.

Ce putem face ca măcar o parte din-

Prim-vicepreședinta ACoR, Mariana Gâju: „Trebuie să facem în așa fel încât satele să nu fie comasate, să nu se destrame și să nu se depopuleze”

În cadrul Adunării Generale a Asociației Comunelor din România (ACoR) a fost lansat MANIFESTUL „Soarta satului românesc: împotriva desființării sau comasării abuzive a comunelor”. Prim-vicepreședinta ACoR, primara comunei Cumpăna, județul Constanța, Mariana Gâju, ne-a explicat de ce aleșii locali din România se pronunță împotriva comasării satelor.

Cum putem salva satul de la dispariție?

Mariana Gâju: Nu putem să-l salvăm decât printr-o luptă continuă, unită, a celor care reprezintă satul românesc, adică a noastră, a aleșilor locali, primarii din România și primarii din R. Moldova. Noi trebuie să ne iubim în continuare satul în care ne-am născut și am crescut și pe care bunicii noștri ni l-au lăsat zestre. Noi trebuie să muncim și să facem în așa fel încât acest sat să nu se unifice, să nu se destrame, să nu se depopuleze și să nu fie lăsat să rămână uitat de vremuri, în negurile distrugerii. Ceea ce trebuie să facem noi este să cerem să avem proiecte europene pe care să le implementăm în comun, în comuna înfrățită din R. Moldova și în comuna înfrățită din România. Comuna Cumpăna este înfrățită cu șapte localități din R. Moldova și urmează să avem demersurile necesare pentru a ne înfrăți cu cea de-a opta localitate. Acest lucru a fost stabilit în

momentul în care am participat la Summit-ul Femeilor din R. Moldova. Am purtat discuții în acest sens cu domnul primar al comunei Bulboacă, în contextul în care evenimentul s-a desfășurat la Castelul Mimi. Ne dorim să avem această a opta înfrățire noi, reprezentanții administrației publice locale a comunei Cumpăna, județul Constanța, România. Revenind la viitorul comunităților noastre locale, indiferent de cât de puțini locuitori are, satul are identitate națională proprie,

are valorile istorice proprii și noi ce facem, venim și le călcăm în picioare, vrem să le facem uitate? Nu, nu avem voie să facem acest lucru. Tocmai din acest motiv, mi-a plăcut intervenția Dlui Viorel Furdui care a cerut acordul ca atunci când vă veți întoarce în R. Moldova să preluați modelul manifestului întocmit de către Asociația Comunelor din România pe care l-am prezentat reprezentanților Guvernului României, urmează să îl înaintăm Senatului, Camerei Deputaților și

tuturor ministerelor de resort, astfel încât să punem bazele încetării oricărei încercări a reprezentanților administrației centrale de a gândi măcar la această comasare, pentru că nu vor face altceva decât să distrugă tot ce are mai frumos, atât R. Moldova, cât și România -satul-cuibul liniștii, al fericirii, al năzuințelor poporului nostru.

Uniunea Europeană cum ne poate ajuta să salvăm satele noastre?

Mariana Gâju: Uniunea Europeană nu ne impune comasarea satelor. UE ne poate ajuta alocând acele fonduri financiare necesare pentru dezvoltarea investițiilor care să aducă servicii publice de calitate, care să conducă la creșterea nivelului de trai al cetățenilor pe care îi reprezentăm fie în Republica Moldova, fie în România. Uniunea Europeană ne ajută acceptând cât mai repede aderarea R. Moldova în această familie europeană. UE ajută România după atâția ani de zile să fim și noi beneficiarii Schengen. Vedeți doar de câți ani ne chinăm și noi, încât ne întrebăm de ce trebuie să încercăm să dovedim că suntem cetățeni europeni ca și toți ceilalți cetățeni ai celorlalte 26 de state membre, cu excepția Bulgariei? Pentru a reuși înseamnă să muncim umăr lângă umăr, înseamnă a ne inspira unii de la ceilalți dar, cel mai mult, înseamnă a ne întări sufletele și cugetele pentru ca nu cumva să facem un pas înapoi. Să spunem ca pe vremea când se duceau bătălii pentru apărarea pământului sfânt al țării noastre: „Pe aici nu se trece!”

Copreședintele CALRRM, Valentin Ivan: „Primarii nu trebuie să rateze nicio oportunitate de accesare a fondurilor europene”

Valentin Ivan este primar al comunei Sadu, județul Sibiu, România și copreședinte al Consiliului Autorităților Locale din România și Republica Moldova (CALRRM). La Adunarea Generală a Asociației Comunelor din România, Valentin Ivan ne-a explicat care este rolul CALRRM, care este miza proiectelor europene, dar și care este menirea primarilor în parcursul european al țării.

Alături de primarii de comune din România, la Adunarea Generală a Asociației Comunelor din România au participat și 20 de aleși locali din R. Moldova...

Valentin Ivan: Nu se putea să aibă loc evenimentul fără participarea prietenilor și fraților noștri din R. Moldova, mai ales astăzi, când CALRRM a prins viață cu putere juridică și trebuie să dea dovadă de unitatea pe care ne-am dorit-o prin constituirea acestei structuri asociative și apartenența la direcția către o Moldovă europeană.

Ce așteptări aveți de la Guvernul României și Guvernul R. Moldova, astfel încât această structură asociativă să fie și mai eficientă?

Valentin Ivan: Trebuie să facem împreună un Apel în care Guvernul României și Guvernul

R. Moldova să aducă ascultare nevoilor reale ale noastre și poate chiar o ședință comună la care să participe și CALRRM, ca structură asociativă, alături de cele două Guverne reunite pentru a dezbate problemele de interes, deoarece atât pentru România dar, mai ales, pentru R. Moldova, viitorul proeuropean este ca destinație multi-anuală scrisă de acum înainte și trebuie să fie în atenția Guvernului României și a noastră, a Asociației Comunelor din România, pentru a fi partener de nădejde pe acest drum proeuropean, așa cum a fost și până în prezent.

Fondurile proeuropene sunt suficiente pentru comunitățile locale de pe cele două maluri ale Prutului?

Valentin Ivan: Nu sunt sufici-

ente și vedem cu toții că evoluția de securitate europeană nu ne prea dă șansa să credem că fondurile vor crește. Dar și cele care sunt accesibile la moment, inclusiv în perioada de preaderare, sunt binevenite și sunt un motor de dezvoltare, în special a comunităților mici și de creștere a nivelului de trai în fiecare comunitate.

Ce lecție ar trebui să învețe primarii din Republica Moldova de la colegii lor din România în acest parcurs de aderare la UE?

Valentin Ivan: Să nu rateze nicio oportunitate privind accesarea fondurilor europene, mai ales că vor fi greu de găsit atât în procesul de accesare, cât și în procesul de implementare. Rezultatele sunt cele care ne certifică și mulțumirea, dar și realizările lor în comunitate

în procesul de dezvoltare durabilă. În afară de aceasta, oricând este necesar să apeleze la experiențele noastre de bune practici, dar și la autoritățile române pentru a fi ca sprijin în acest proces de implementare. Și noi avem de învățat destul de multe de la primarii din R. Moldova și cred că împreună, având un dialog constructiv și întâlniri repetate atât la nivelul structurilor asociative, cât și la CALRRM, rezultatele să devină o realitate simțită de cele două țări.

Ce ar trebuie să facă primarii noștri pentru a nu rata aceste fonduri europene?

Valentin Ivan: Să fie pregătiți pentru relațiile de colaborare, pentru că nu toate autoritățile publice, cum suntem și noi, putem să accesăm proiectele cu resursele noastre, ne ducem și pe sistemul de externalizare a consultanței pentru accesarea fondurilor europene. Să fie deschiși pentru asociere intercomunitară dar, cel mai important lucru, este să fie centrați pe oportunitățile de finanțare care vor veni. Fiecare comunitate trebuie să aibă o strategie locală, multianuală, dar ea trebuie să răspundă strict direcțiilor de dezvoltare europeană.

La evenimentul de la București s-a vorbit și despre o eventuală comasare a primăriilor, temă actuală și la Chișinău. Ce părere aveți despre asemenea inițiative?

Valentin Ivan: Noi spunem că în România este o propunere de reformă fără fond. Nu este făcut niciun studiu de impact asupra acestei reforme. Noi suntem de acord că trebuie o reformă administrativă, dar cred că pe plan prioritar, trebuie făcută o reformă fiscală a finanțelor publice locale și a resurselor care sunt alocate conform Cartei Europene a Autonomiei Locale către autoritățile publice locale. După care trebuie să se facă o analiză foarte fundamentată în ceea ce privește reforma administrativă. Noi, Asociația Comunelor din România, ne centram direct acțiunea asupra acestor reforme, dar în ceea ce privește beneficiarul direct al acestora – cetățeanul țării, pentru că nu ne dorim să îndepărtăm serviciile administrative de cetățeni, dar să le apropiem. Este adevărat că procesul de digitalizare poate să fie o posibilitate de accesare a serviciilor, dar noi ca și comune trebuie să ne păstrăm identitatea, valorile sacre ale satului românesc și tradițiile. Fiecare comunitate are nevoie de a dezvolta și de a crește nivelul de trai, ca să nu fie diferență între urban și rural, dar satul românesc trebuie să rămână așa cum a fost el în istorie și cum noi, în calitate de cetățeni ai acestei țări, ne-am asumat prin jurământul pe care l-am depus, să-l păstrăm viu, cu tradiție, cu credință și cu educație.

SATUL – esența și fundamentul moralei creștine și a democrației locale!

La Adunarea Generală a Comunelor din România din 12 -14 .02.2024, Prof. univ. Dr. Vlad LEU a ținut o prelegere în fața primarilor de comune, intitulată: „BISERICA și SATUL”

Voi începe prin a cita din Corneliu Leu: „Prin dezideratul depolitizării administrației publice, în sprijinul înțelegerii vieții obștești, deasupra împărțirilor pe care le face politica, ar trebui meditat la legăturile transcendente ale democrației cu morala creștină și ar fi mai ușor de înțeles, chiar pentru oamenii cei mai încrâncenați în a-și rezolva interesele prin confiscarea politică a administrației, dacă, ținând seama de condițiile noastre specifice de tradiție, privim democrația ca morală creștină”.

Este pragmatic să privim lucrurile astfel, de vreme ce tradiția vieții noastre obștești s-a clădit în spiritul moralei creștine și ex-

formarea poporului român, biserica a fost a populației înainte de a fi fost a statului, a fost legată mai mult de aspirațiile populare decât de interesele statale. Ea este o biserică ce a venit spre guvernare odată cu populația ce o păstora și nu una aleasă de guvernare ca să evanghelizeze populația. Venind din firescul existenței noastre, aflându-și un loc foarte îndreptățit, confirmat de o întreagă evoluție istorică, loc de care contemporaneitatea trebuie să țină seamă.

Biserica noastră nu a avut niciodată nimic acaparator sau dominator, ci a fost dăătoare de înțelepciune frățească în existența obștei. Dumnezeu nu a ferit biserica de tendințe totalitariste de care se îngrozea marele gânditor ortodox Merejkovski care, trăind în preajma țarilor, scria în 1911: „Puterea religioasă a absolutismului rusesc este într-adevăr enormă, dar nu pozitivă, ci negativă, demonică.” La noi nu a fost vorba niciodată de putere religioasă, ci de credință popula-

prof. univ. dr. Vlad LEU

periențele cele mai fericite, din care am tras învățăminte bune, ni s-au desfășurat sub această zodie. Valorile creștine de morală, toleranță, respect, înțelegere și frăție între semenii sunt cele care conduc la ideile democratice ale respectului pentru drepturile omului, ale libertății, solidarității, promovării binelui comun, desăvârșirii persoanei și nediferențierii popoarelor, obștea creștină organizându-se cât mai în spiritul afirmării persoanei umane. În acest fel, conceptul de democrație cuprinde și vine să impună în viața laică o serie dintre ideile de bază ale învățării creștine, punându-se în slujba acestora. Dar și învățătura creștină, în special prin morala ei, se pune în slujba democrației, amplificându-i importanța pentru desăvârșirea vieții omului, adică tocmai pentru acest drept inalienabil la fericire ale cărui criterii nu pot fi decât morale.

Biserica noastră, prin tradiția ei de a fi liantul unor comunități mici, păstrătoare de limbă, de sfințire națională și tradiție, dar deseori obligată de vicisitudinile sortii de a se administra și a-și chibzui viața singure, are o experiență milenară în întărirea acestor obști și în stabilirea criteriilor lor de existență pe baza legilor morale creștine. Tocmai o asemenea experiență ne arată practic modul în care biserica dă conținut spiritual libertăților democratice de care trebuie să beneficieze toți fiii ei. Întemeindu-se concomitent cu

ra. Ea a adunat obștea în jurul bisericii, cultivându-ne și întărindu-ne dimensiunea respectului față de semenii, care este desigur temelul existenței democratice. Venind dinspre populație spre stăpânire și nu din voința vreunui principe care ar fi vrut să-și boteze supușii, biserica noastră tradițională are o experiență de viață obștească, parohia confundându-se cu obștea, iar obștea creștină devenind însăși adunarea cetățenească. În acest mod, trăsăturile democratice provin din aspectul moral al existenței, dându-se un anume stil de viață, iar pragmatica politicii curente trebuie să țină seama de acest stil de viață nu numai pentru a sublinia caracterul evident al devenirii democrației moderne din spiritualitatea conferită de creștinism, ci și pentru a marca cele două laturi de cuprindere a noțiunii de democrație ca morală creștină:

1. Cea de schemă administrativă care, cum spunea Apostolul, este un vas bun ce trebuie umplut cu spiritualitate de la duhuri;

2. Cea de conținut, care este însăși această spiritualitate, ca latură absolut necesară și ea spre a sprijini democrația.

Devenindu-ne clară noțiunea prin cuprinderea sferei ei, ajungem la concluzia că așa cum spiritualitatea, legea morală, credința, sunt cu mult deasupra politicii, latura aflată la antipod trebuie scoasă și ea în afara politicii.

Dan Puric: „Satul

O parte a Adunării Generale a Asociației Comunelor din România a fost dedicată unei reale dezbatere cu privire la soarta satului românesc, intitulată: „Șezătoarea satului în capitala statului”. Alături de reprezentanți ai vieții academice române, actorul și regizorul Dan Puric a vorbit în fața celor circa 100 de primari din România și Republica Moldova despre „Identitatea românească – dreptul indestructibil al țaranului român”.

Știți că ceea ce faceți Dvs. este absolut minunat, dar e contra curentului pentru că, din punct de vedere ideologic, s-a trecut în era postidentitară, adică să dispară. **Se fac eforturi, se dau miliarde de dolari pentru ca să dispară identitatea satului, care este rădăcina acestui popor, identitatea biologică, omul e redus la condiția sexuală, identitatea familiei, a copilului, a mamei.** E o metastază asupra identității. Aș face o remarcă, știți că Bismarck, marele cancelar al Germaniei, controla armata dimineața. Erau mai multe naționalități în armată și, la un moment dat, i-a zis unui soldat:

- Ia, vino încoace!
- Ordonanți excelență!
- Mă, tu știi Tatăl Nostru?
- Da!
- Zi, mă, Tatăl Nostru!

A zis Tatăl Nostru în germană, în poziție de drepti.

– Mă, tu de unde ești?

– Sunt polonez.

– Zi în poloneză!

Soldatul a căzut în genunchi și a spus Tatăl Nostru. Bismarck l-a întrebat:

– De ce în poloneză ai spus în genunchi?

– Așa m-a învățat mama.

Deci, lucrul acesta, imponderabila aceasta care nu se poate circumscrie, ea creează dintr-o dată o identitate. M-a învățat mama. Apropo de satul românesc, ați observat remarcă lui Octavian Goga: „Întâi s-a născut satul și pe urmă dealurile, pădurile și munții, ca să apere minunea asta.” Dacă vreți doi piloni identitari, ascultați discursul lui Lucian Blaga din 1937 de primire în Academie sau discursul lui Liviu Rebreanu din 1940. Blaga spunea că **absolutul copilăriei nu se poate dezvolta decât la sat. El spune că satul nu are o definiție geografică, așa ca orașul, satul are o definiție cosmică.** Eu am trăit la sat și știu de ce spune asta. Rebreanu spunea: „Popoarele migratoare și războinice nu respectă legătura cu pământul pentru că nu au țărani, au călăreți, cum au acuma marele imperii.” La noi țaranul a stat nemișcat pe pământ. Pentru el pământul nu este un spațiu, este o ființă al căru glas el îl înțelege. Toată filosofia interbelică, marii cugetători au gândit legătura țaranului cu pământul. Vasile Băncilă spunea că pentru țaranul român pământul nu este un spațiu, este timp frământat de strămoși. În fața acestui timp el îngenunchează și trece cu putere prin prezent și fără de frică de moarte în viitor. Așa s-a făcut Mărășeștii – o legătură cu pământul. Legătura aceasta a fost foarte bine sesizată de bolșevici și atunci l-au luat pe țaran să-l urbanizeze cu naveta. A fost prima desprindere.

Spunea cineva că atunci când i-au luat tatălui său caii, omul plângea în fiecare dimineață cu capul între hamuri. Marele poet Horia Stamatu prin 1978, la radio Europa Liberă spunea despre șmecherii care sunt la Bruxelles: „Aștia ne dezrădăcinează, trebuie să ne reinrădăcinăm în ogor, în cultură și în cer.” Deci, a sesizat actul de dezrădăcinare. Al doilea act de dezrădăcinare s-a întâmplat după 1990 și până acum aproape 9 milioane de oameni au fost scoși din țară. Avem 9 milioane de oameni în diasporă, ca să rămână niște sate pustii, pentru că s-au prins, nu vedeți unde este nucleul? Pe ce a rezistat poporul român în istorie? Pe credință și pe familie. Familia cea mai conturată era în satul românesc. **Epiceneza noastră este satul românesc.** Satul românesc a dat cele mai mari valori culturale și civilizaționale de la noi. Migratorii au tre-

cut. Pe țaranul român să nu-l desprinzi, el nu se poate desprinde, el este ca o plantă, se usucă, uite că l-au desprins. M-am întâlnit cu cineva din diasporă care mi-a spus: „Domnul Dan, noi am plecat din țară, dar nu a plecat țara din noi.” Vă dați seama ce calitate sufletească avea bietul ăla care muncea în Dublin? **Vedeți că dau tot felul de note flăcăii**

românesc este armata tăcută a țării”

Petre Pandrea l-a întrebat: „Constantine, spune și mie ce-i cu Poarta Sărutului?” Brâncuși era foarte zgârcit în a explica, tipic pentru țărănul român. Dacă vrei să-i vedeți sufletul țărănului român să-l citiți pe Vasile Pârvan: „La tradiționalismul lui apare o curiozitate de a ști pe care nici intelectualii nu o au.”

Să ne întorcem la Poarta Sărutului. Brâncuși zice: „Băi, Petrică, toți ăștia care au fost în armată și în luptă s-au întors și au făcut un arc mare de triumf. Noi nu suntem chiar așa și am făcut și eu un arc de triumf, dar nu merg ăștia în pas de defilare cu prăzile luate, că noi nu am luat nicio pradă. La noi se întorc înapoi soldații ca să-și iubească femeile și să meargă neamul înainte.”

Satul românesc este armata tăcută a țării. Acolo, la marginea satului, lucrurile pierd din gravitația europeană. Ați auzit diagnosticul dat de țărăn? El zice: „Pe asta numai Dumnezeu o știe.”

Dimitrie Gustea în 1938 a făcut experiențe monografice în sat. La luat Dimitrie

ța-i viață, dar e și multă nălucire în jur.” Lucian Blaga a zis că țărănul român, satul au boicotat istoria. Istoria este cinică, criminală, indiferentă, uități-vă în jur. Dacă satul român era coparticipativ la această istorie noi dispaream, dar au boicotat-o. Este testamentul uriaș al lui Lucian Blaga.

Nicolae Iorga zice despre țărănul român că nu crede în libertatea constituțională, el are libertatea satului, a ogrăzii și a bisericii, aia din aproape. Pandrea spunea că țărănul român are sufletul anarhic, nu haotic, nu crede decât în icoane, restul sunt relative. Ați văzut câtă suferință este în acest neam? Această sfântă încăpățănare l-a ținut. Darwin spunea că specia evoluează și trebuie să se adapteze. Eu întreb când s-a adaptat poporul român? Emil Racoviță a zis: „Specia care se adaptează tot timpul are toate datele să iasă din istorie.” Noi la suprafață ne-am adaptat, dar nu în interior. Vă veți adapta Dvs. la părinte unu, părinte doi? Vă veți adapta Dvs. să schimbați sexul la copii? Nu te uiți așa și îți faci sfânta cruce? **Țărănul român este sănătos la cap, este o minte nepoluată și înțelege că ceva nu merge.** Petre Țuțea s-a născut la țară. Marii gânditori au seva aceasta a unei gândiri radicale, nu relative.

A fost cultivată spaima de a fi român. Când mergeam peste hotare cu spectacolele mele și îi întrebam pe unii dacă sunt români îmi răspundea: „Așa și așa.”

Țărănul român nu se ia după ideologie, el are credință. Am întâlnit români în California care vor să revină în România și să facă un sat aici, oamenii au nevoie de comunune. Nicolae Dabija mi-a zis că a venit Jacques Chirac, președintele Franței la Chișinău și normal că i-au scos în față niște rusofoni spălați pe creier. Chirac i-a invitat la Palais de Luxembourg pe această delegație de „moldoveni”. La o recepție cu șampanie, unul din ăștia mici s-a întâlnit cu Chirac și trebuia să schimbe două vorbe, dar nu știa decât moldovenește și rusește. Nicolae Dabija zice: „A scanat pe creier și a găsit o frază: „Parlez vous francais? Țăla cică s-a complexat și a început să spună ceva de genul, da, mă descurc destul de bine etc. Moldoveanul rusificat, la final, i-a zis președintelui francez: Merci, madam!”

ăștia de dincolo, necunoscând această structură ancestrală a neamului românesc.

Vă dau două exemple: Jules Michelin, marele istoric francez, la 1877 a scris următoarele despre principatele românești: „Țărănul român nu a construit fortărețe de piatră ca romanii, care au fost rase de timp, el a făcut diguri de sălci care au obosit oceanul.” Este un soi de mlădiere a sufletului. Țărănul român are o dragoste de trecut. **Astăzi, în toate școlile din România se predă uitarea.** Sunt profesori și specialiști în a uita, în a șterge rădăcinile, de asta sunt plătiți de dincolo. Cică dragostea lui față de trecut este o dragoste paradoxală, cu cât e mai nenorocită e țara, cu atât o iubește mai mult. Germanul Albert Virt are o lucrare scrisă în perioada primului război mondial „Verbalca”. Cum e posibil ca acest german să zică că cel mai puternic popor din lume este poporul român, mai puternic decât copiii lui Israel? 8-9 secole au intrat pe sub pământ ca râurile. Noi o mie de ani nu am avut documente și atunci mă întreb cum am rezistat? Cum rezistăm și acum pe enclave, satul fiind o sfântă enclavă unde se rezistă în tradiție, într-un anumit fel de a gândi, pe care orașeanul nu-l are. Blaga spunea că orașeanul îi zice țărăn, țărănul îi zice Om, iar Omul nu poate să fie decât român. **În oraș te mai corcești, au venit și rușii, au venit și nemții și orașeanul s-a mai corcit. Țărănul a păstrat sămburele ală adevărat.** Se crede că într-o societate nouă, modernă, de tip globalist, unde totul trebuie șters, Dvs. nu trebuie să existați. Știți care este situația țărănului român astăzi? Fundamentală. Pe enclave s-au făcut voievodatele, Dvs. astăzi sunteți enclave într-o țară care este făcută varză. Iar atât timp cât familia se păstrează și se centrează pe un epicentru, nu au nicio șansă...

Sfântul Ioan Gură de Aur spunea că nu-mai peștii morți o iau la vale cu apa, cei vii înnoată împotriva curentului. V-ați gândit vreodată că arta sec. XX a fost marcată de un țărăn absolut? Constantin Brâncuși nu avea nicio legătură cu Picasso sau cu alții. Seninătate, inteligență și un salt în sculptură de mii de ani. Brâncuși și Eminescu au săltat cultura europeană. **Brâncuși nu ne-a sincronizat la cultura europeană, ne-a băgat în Univers, acea universală. Brâncuși a sculptat zborul, înotul, nimeni până la el nu a făcut esență.**

Să vă spun cum se transmite tradiția. Eram la Arte Plastice, aveam vreo 14 ani în plin comunism. Profesorul Pascu, Dumnezeu s-o odihnească, m-a întrebat dacă știu despre Coloana lui Brâncuși?

– Da, Coloana infinitului.

– Lasă mă, că așa i-au zis comuniștii. Nu e coloana infinită, e coloana jertfei fără de

sfârșit. Romburile din coloana infinitului sunt coșciuge, coșciug peste coșciug și ultimul este deschis... jertfă continuă.

Gustea pe Mircea Vulcănescu, mare martir și l-a întrebat ce este viața. A răspuns mai mult decât toți filosofii europeni, a zis: „Via-

Asigurarea incluziunii în procesele democratice – o realitate în mai multe localități din R. Moldova

32 de localități din cele 32 de raioane ale R. Moldova au elaborat planuri de acțiuni în mod participativ, cu accent pe rolul APL-urilor în asigurarea incluziunii proceselor democratice. Ghidați de experții CALM, grupurile de inițiativă au identificat problemele, au priorizat una dintre ele și au venit cu propuneri de soluții care se regăsesc în planurile de acțiuni.

Experta CALM Victoria Matveev ne-a explicat că în fiecare localitate, echipele de inițiativă comunitară și-au schițat acțiunile, grupându-le în anumite obiective, pe anumite domenii și și-au propus să soluționeze probleme-

le pe care le-au identificat ca prioritare.

„Printre problemele la care se vor găsi soluții sunt inexistența unor locuri de agrement pentru adulți și copii, în unele localități calitatea apei din fântâni și ape-ducte lasă de dorit, în altele oamenii vor să păstreze patrimoniul natural și să valorifice izvoarele pe care le au pe teritoriu.”

Expertul CALM Octavii Ivanov ne-a spus că după finalizarea acestor planuri de acțiuni, acestea au fost validate prin vot deschis în fiecare localitate, ast-

tr-un demers și urmează să fie aprobate de către consilieri, dar și să se ia anumite decizii pentru ca problemele identificate să fie soluționate în parteneriat dintre administrația publică locală și societatea civilă. De fapt, acesta a fost un exercițiu pentru fiecare localitate de a aplica această metodă de identificare, de prioritiza-

re a problemelor și de soluționare în parteneriat, între toți actorii comunitari.”

Igor Dodon este primar la primul mandat în satul Onițcani, Călărași și a constatat că oamenii nu erau obișnuiți să conlucreze cu primăria. „Ei nu știau că au asemenea drepturi fundamentale, cum ar fi să participe

la ședințele Consiliului local sau să vină cu o inițiativă. Problema izvoarelor de la noi din sat este una stringentă și circa 70% dintre cei care au participat la identificarea unei probleme pe care să o soluționăm a fost reabilitarea izvorului Putna. Ne propunem să-l curățăm, să facem un loc de parcare în preajmă, un parc cu

fel ele devenind propuneri de politici publice. „Ulterior, la ședințele consiliului sătesc, aceste planuri de acțiuni au fost înaintate prin-

bănci, astfel încât cei care vin să ia apă de aici, dar vin oameni din tot raionul, să aibă unde să facă un popas și să se simtă bine în satul nostru.”

Potrivit primarului, oamenii din localitatea sa au rămas surprinși plăcut de faptul că ideile lor se iau în calcul de către autoritățile locale și s-a arătat convins de faptul că acesta este doar începutul colaborării APL din Onițcani cu societatea civilă din localitate.

Evenimentele sunt organizate în cadrul proiectului „Consolidarea democrației în Moldova prin alegeri incluzive și transparente”, implementat de PNUD Moldova cu suportul financiar al Ambasadei Marii Britanii la Chișinău oferit prin intermediul Fondului pentru Buna Guvernare.

Atelier de validare a planurilor de acțiune privind cooperarea APL – Societatea Civilă

Un grup mixt format din reprezentanți ai administrației publice locale și societății civile din satul Onițcani raionul Criuleni s-a întrunit pentru a valida Planul de Acțiuni privind colaborarea APL - Societatea Civilă. Atelierul dat este parte a unei serii de activități (32 la număr) care se organizează în toate raioanele țării.

Activitatea a avut loc în incinta primăriei satului Onițcani, având drept scop agrearea de către grupul de lucru a Planului de Acțiuni privind colaborarea între APL și ceilalți actori din comunitate, o colaborare care are drept scop soluționarea problemei selectate de grup " Izvoarele, care sunt un patrimoniu natural al satului Onițcani sunt neamenajate". Aceasta se prevede a fi soluționată printr-o

serie de acțiuni concrete. Ulterior, la fel ca și în alte localități încadrate în proiect, participanții la atelier vor înainta un demers către noul consiliu sătesc din localitate pentru ca acesta să ia decizia privind soluționarea de comun acord a problemei selectate de grupul de lucru.

Acest eveniment a fost organizat în cadrul proiectului „Consolidarea democrației în Moldova prin alegeri incluzive și transparente”, implementat de PNUD Moldova cu suportul financiar al poporului american oferit prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și Ambasadei Marii Britanii la Chișinău oferit prin intermediul Fondului pentru Buna Guvernare, iar CALM este partener de implementare.

Un grup mixt format din reprezentanți ai administrației publice locale și societății civile din satul Zubrești din raionul Strășeni s-a întrunit pentru a valida Planul de Acțiuni privind colaborarea APL - Societatea Civilă. Atelierul dat este parte a unei serii de activități (32 la număr) care se organizează în toate raioanele țării.

Activitatea a avut loc în incinta primăriei satului Zubrești, având drept scop agrearea de către grupul de lucru a Planului de Acțiuni privind colaborarea între APL și

ceilalți actori din comunitate, o colaborare care are drept scop soluționarea problemei selectate anterior de grup "Fântânile din localitate sunt poluate". Aceasta se prevede a fi soluționată printr-o serie de acțiuni concrete. Ulterior, la fel ca și în alte localități încadrate în proiect, participanții la atelier vor înainta un demers către noul consiliu sătesc din localitate pentru ca acesta să ia decizia privind soluționarea de comun acord a problemei selectate de grupul de lucru.

Acest eveniment a fost organizat în cadrul proiectului „Consolidarea democrației în Moldova prin alegeri incluzive și transparente”, implementat de PNUD Moldova cu suportul financiar al poporului american oferit prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și Ambasadei Marii Britanii la Chișinău oferit prin intermediul Fondului pentru Buna Guvernare, iar CALM este partener de implementare.

Atelier de validare a planurilor de acțiune privind cooperarea APL – Societatea Civilă

Un grup mixt format din reprezentanți ai administrației publice locale și societății civile din satul Nișcani din raionul Călărași s-a întrunit pentru a valida Planul de Acțiuni privind colaborarea APL - Societatea Civilă. Atelierul dat este parte a unei serii de activități (32 la număr) care se organizează în toate raioanele țării.

Activitatea a avut loc în incinta primăriei satului Nișcani, având drept scop agrearea de către grupul de lucru a Planului de Acțiuni privind colaborarea între APL și ceilalți actori

din comunitate, o colaborare care are drept scop soluționarea problemei selectate anterior de grup "Inexistența în localitate a unui Centru Multifuncțional". Aceasta se prevede a fi soluționată printr-o serie de acțiuni concrete. Ulterior, la fel ca și în alte localități încadrate în proiect, participanții la atelier vor înainta un demers către noul consiliu sătesc din localitate pentru ca acesta să ia decizia privind soluționarea de comun acord cu toți actorii comunitari a problemei selectate de grupul de lucru.

Acest eveniment a fost organizat în cadrul proiectului „Consolidarea democrației în Moldova prin alegeri incluzive și transparente”, implementat de PNUD Moldova cu suportul financiar al poporului american oferit prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și Ambasadei Marii Britanii la Chișinău oferit prin intermediul Fondului pentru Buna Guvernare, iar CALM este partener de implementare.

Un grup mixt format din reprezentanți ai administrației publice locale și societății civile din satul Iordanovca din raionul Basarabeasca s-a întrunit pentru a valida Planul de Acțiuni privind colaborarea APL - Societatea Civilă. Atelierul dat este parte a unei serii de activități (32 la număr) care se organizează în toate raioanele țării.

Activitatea a avut loc în incinta primăriei satului Aluatu, având drept scop agrearea de către grupul de lucru a Planului de Acțiuni privind colaborarea între APL și ceilalți

actori din comunitate, o colaborare care are drept scop soluționarea problemei selectate anterior de grup "Lipsa în localitate a unui serviciu de salubritate". Aceasta se prevede a fi soluționată printr-o serie de acțiuni concrete. Ulterior, la fel ca și în alte localități încadrate în proiect, participanții la atelier vor înainta un demers către noul consiliu sătesc din localitate pentru ca acesta să ia decizia privind soluționarea de comun acord a problemei selectate de grupul de lucru.

Acest eveniment a fost organizat în cadrul proiectului „Consolidarea democrației în Moldova prin alegeri incluzive și transparente”, implementat de PNUD Moldova cu suportul financiar al poporului american oferit prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și Ambasadei Marii Britanii la Chișinău oferit prin intermediul Fondului pentru Buna Guvernare, iar CALM este partener de implementare.

Un grup mixt format din reprezentanți ai administrației publice locale și societății civile din satul Aluatu din raionul Taraclia s-a întrunit pentru a valida Planul de Acțiuni privind colaborarea APL - Societatea Civilă. Atelierul dat este parte a unei serii de activități (32 la număr) care se organizează în toate raioanele țării.

Activitatea a avut loc în incinta primăriei satului Aluatu, având drept scop agrearea de către grupul de lucru a Planului de Acțiuni privind colaborarea între APL și ceilalți

actori din comunitate, o colaborare care are drept scop soluționarea problemei selectate anterior de grup "Parcul Public din localitate neamenajat". Aceasta se prevede a fi soluționată printr-o serie de acțiuni concrete. Ulterior, la fel ca și în alte localități încadrate în proiect, participanții la atelier vor înainta un demers către noul consiliu sătesc din localitate pentru ca acesta să ia decizia privind soluționarea de comun acord a problemei selectate de grupul de lucru.

Acest eveniment a fost organizat în cadrul proiectului „Consolidarea democrației în Moldova prin alegeri incluzive și transparente”, implementat de PNUD Moldova cu suportul financiar al poporului american oferit prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și Ambasadei Marii Britanii la Chișinău oferit prin intermediul Fondului pentru Buna Guvernare, iar CALM este partener de implementare.

Rolul APL și altor actori în Gestionarea crizei refugiaților, în vizorul CoE

Printre subiectele abordate în cadrul evenimentului au fost problemele cu care se confruntă APL în gestionarea crizei refugiaților din Ucraina, îmbunătățirea statutului refugiaților dar și a cadrului legal, respectarea drepturilor diferitor categorii de refugiați, în special a celor mai vulnerabili: femei, copii, persoanele în etate și cele cu nevoi speciale, măsurile care ar urma să fie întreprinse pentru a face față unor noi provocări, colaborarea dintre administrația publică locală, cea centrală, societatea civilă, inclusiv la nivel transfrontalier și internațional pentru a gestiona această situație.

Secretarul General al Congresului Autorităților Locale și Regionale al Consiliului European, Mathieu Mori, a reiterat sprijinul pe care Congresul îl oferă autorităților locale și regionale, precum și asociațiilor lor naționale în identificarea unor soluții durabile și democratice pentru cetățeni și migranți.

Președinta CALM, primară de Selemet, Cimișlia, Tatiana Badan,

„Consolidarea Rezilienței la nivel local prin gestionarea migrației și incluziunii în Republica Moldova” a fost tema mesei rotunde organizate la 5 martie de către Congresul Puterilor Locale și Regionale al Consiliului European, în colaborare cu Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM). La eveniment au participat circa 100 de reprezentanți ai administrației publice locale și centrale din R. Moldova, din România și Polonia, dar și experți ai Consiliului European.

a scos în evidență faptul că autoritățile publice locale au fost primele care au reacționat pentru a asigura toate serviciile necesare refugiaților. „Cu resurse minime am reușit să facem față acestei crize. Mulțumim partenerilor de dezvoltare pentru implicare și suportul esențial în gestionarea acestei situații fără precedent. Considerăm că este necesar de a îmbunătăți cadrul normativ în domeniul asigurării incluziunii și rezilienței”.

Rolul APL și altor actori în Gestionarea crizei refugiaților, în vizorul CoE

Secretara de stat a Ministerului Afacerilor Interne, președinta Comisiei guvernamentale de coordonare a activităților în domeniul migrației și azilului, Jana Costachi, a specificat că de la începutul războiului inițiat de Rusia în Ucraina (24 februarie 2024) și până la începutul lunii martie a anului curent, mai bine de 3 milioane de migranți au tranzitat teritoriul R. Moldova, dintre aceștia aproape 2 milioane fiind ucraineni. „Este o cifră uriașă,

mai ales dacă ținem cont de numărul populației R. Moldova. În acest proces de integrare a refugiaților este esențial parteneriatul cu APL și avem zeci de primari curajoși, inventivi, care au știut să fie piloni de suport puternic pentru migranți”, a declarat Jana Costachi.

În cadrul evenimentului a fost promovată necesitatea de a consolida dialogul și coordonarea multidimensională și interinstituțională în Republica Moldova, inclusiv în vederea facilitării elaborării unor politici și strategii în domeniul migrației, care promovează și respectă drepturile tuturor persoanelor, inclusiv a migranților. Totodată, a fost scos în evidență rolul autorităților locale și al altor actori relevanți în gestionarea migrației, incluziunii și drepturilor omului, fiind facilitat schimbul de cunoștințe și bune practici, cooperarea și coordonarea instituțională. Dialogul cu actori din Polonia și România au oferit perspective suplimentare pentru elaborarea unor strategii concrete la nivel național.

Evenimentul a fost organizat de Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei în cadrul celor două proiecte de cooperare „Consolidarea culturii de dialog și a guvernării locale deschise și etice în R. Moldova” și „Creș-

terea rezilienței autorităților locale și regionale care se confruntă cu provocările migrației”, în parteneriat cu CALM, în cadrul Memoran-

dumului de Înțelegere cvadripartit semnat între Congres și asociații ale APL din Polonia, R. Moldova și România.

Asigurarea securității umane în procesul de gestionare a crizelor – temă de studiu pentru autoritățile publice locale!

Gestionarea crizelor la nivel local prin aplicarea abordării securității umane a fost subiectul seminarului informativ organizat la 30 ianuarie pentru autoritățile publice locale de nivelul I și II din zona de centru a Republicii Moldova. Evenimentul organizat de Congresul Autorităților Locale din Moldova au avut loc în cadrul unui proiect finanțat de Guvernul Japoniei prin Fondul Organizației Națiunilor Unite pentru Securitate Umană și implementat de Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, în parteneriat cu Organizația Internațională pentru Migrație.

Experții CALM Cătălina Scorțescu și Viorel Rusu au prezentat noțiuni generale despre securita-

tea umană, dimensiunile și valoarea adăugată ale acestora ca un cadru practic potrivit pentru provocările complexe și interconectate de astăzi.

Participanții au identificat insecuritățile cu care se confruntă comunitățile din R. Moldova și au vorbit despre politicile locale necesare pentru ca securitatea umană să fie asigurată în viața de zi cu zi. Securitatea mediului, cea alimentară, a sănătății, securitatea personală, comunitară, economică, politică, dar și alte elemente ce pot afecta securitatea umană au fost, de asemenea, subiecte supuse atenției așezilor locali și altor angajați din administrația publică locală prezenți la sesiunea de instruire.

„Aceste tipuri de instruire sunt importante deoarece provocările de astăzi au multiple aspecte și trebuie abordate în complexitatea lor, atât la nivel internațional, cât și național, regional și local. Una dintre concluzii a fost că pentru a asigura securitatea umană este nevoie de măsuri în cooperare, care să fie receptivă și durabile, centrate pe oameni, specifice contextului și orientate spre prevenire”, a afirmat experta CALM Cătălina Scorțescu.

În același context, în cadrul evenimentului au fost abordate problemele prioritare și bunele practici bazate pe experiența Fondului Organizației Națiunilor Unite pentru Securitate Umană pentru securitate umană. Acestea vizează atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă, schimbările climatice, migrația, prevenirea și reziliența.

„Am prezentat programe implementate în diverse țări, inclusiv în R. Moldova, în contextul promovării

locală și cea centrală, dar și la nivel internațional, inclusiv prin elaborarea și implementarea unor politici

țării. Trebuie să avem grijă mai ales de persoanele în etate, dar și de femeile, copiii care fac parte din familiile vulnerabile”, a concluzionat Maria Manoli.

În contextul asigurării securității umane, Valentina Meșină, primară de Ruseștii Noi, Laloveni, a vorbit despre războiul hibrid cu care se confruntă cetățenii din Republica Moldova. „Prin aceste acțiuni se încearcă manipularea societății și trebuie să fim vigilenți, să lucrăm

cu toții împreună pentru ca oamenii să poată face diferența dintre minciună și adevăr.”

Evenimente similare au avut loc la 23 și 26 ianuarie pentru autoritățile publice locale din raioanele Ungheni și Cahul. În total, în cadrul a trei seminare, au participat circa 80 reprezentanți ai autorităților publice locale de nivelul I și II din 9 raioane.

Ministrul Andrei Spînu: „Primăriile noastre trebuie să fie pregătite pentru a putea aplica la fondurile europene”

În 2023 Guvernul a anunțat planul „Reconstrucția Infrastructurii Moldovei 5 plus 1”, în cadrul căruia cel puțin două priorități vizează administrația publică locală: dezvoltarea localităților prin intermediul Programului Satul European și asigurarea cu apă a tuturor localităților. Câți bani vor fi investiți în 2024 pentru Programul Satul European, dar și despre absorbția fondurilor europene de către primării ne spune Ministrul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, Andrei Spînu.

Satul European este un program important pentru multe localități din Republica Moldova.

Andrei Spînu: Cred că cea mai mare realizare pentru administrația publică locală în anul 2023 a fost finalizarea finanțării Programului Satul European și Satului European Expres. În cadrul Satului European au fost finalizate peste 399 de proiecte. Alte 260 de proiecte deja au fost realizate în cadrul Satului European Expres. În luna decembrie a anului 2023 am anunțat apelul pentru Satul European, ediția 2024. Primăriile pot aplica la acest proiect până la 29 martie curent. În domeniul asigurării cu apă vom investi fără limite, astfel încât până în anul 2030 toate localitățile din țară să fie conectate la apeduct. Și în 2024 vom finanța proiectele de dezvoltare locală în cadrul Programului Satul European, dar și cele de dezvoltare regională, mai ales cele care, în mod special, vizează alimentarea cu apă a localităților. O altă prioritate sunt drumurile naționale și regionale. În acest sens, în anul 2023 am alocat jumătate de miliard de lei pentru drumurile regionale, peste o sută km de drumuri fiind reabili-

tate. Acest lucru îl vom continua în 2024. Ne dorim ca până în 2030 toate drumurile naționale și regionale să fie de o calitate bună sau chiar foarte bună. Vom continua să investim în infrastructură pentru a crea condiții bune pentru cetățenii noștri.

Bugetul din acest an pentru Programul Satul European este mai mare sau mai mic decât în anul 2023?

Andrei Spînu: Am demarat programul cu același buget ca și în anul 2023, peste 600 de milioane de lei, dar vom face la fel ca și în 2023, în funcție de absorbție și de solicitări, la rectificările pe care le vom avea pe parcursul anului, cu siguranță, vor mai fi identificate alte resurse financiare. Așa cum a anunțat și Dna Președintă Maia Sandu, acesta este cel mai ambițios program pentru autoritățile publice locale. În cadrul Satului

European am alocat bani pentru 492 de proiecte, în cazul Satului European Expres am finanțat 399 de proiecte. Întreg programul înseamnă circa 900 de proiecte realizate pe parcursul a doi ani în localitățile noastre. Vorbim de lucruri concrete: parcuri, iluminat stradal, terenuri de joacă, terenuri sportive, renovarea caselor de cultură, grădinițelor, școlilor, construcția de apeducte, lucruri pe care oamenii le văd cu ochiul liber. Ne dorim să investim și mai mult în acest program, vom vedea care sunt solicitările APL-urilor la finalul lunii martie, după ce primăriile vor aplica.

În ce măsură vor avea acces primăriile la proiectele europene?

Andrei Spînu: Noi spunem clar că localitățile și țara se vor dezvolta mult mai repede dacă ne vom apropia cu pași grăbiți de Uniunea Europeană. În acest sens, decizia din decembrie de deschidere a negocierilor este o realizare fără precedent. Așteptăm în primăvară să fie inițiate negocierile și odată cu închiderea fiecărui capitol se vor deschide așa-numitele fonduri de preaderare. Avem experiența României care, în cazul fondurilor de preaderare, a aplicat atât Guvernul, cât și administrațiile publice locale și acum primăriile noastre trebuie să se pregătească pentru deschiderea acestor fonduri și să aplice. Noi suntem siguri că Uniunea Europeană va fi deschisă în a aloca suficiente resurse financiare pentru localitățile noastre. Deja depinde și de capacitatea primarilor, a administrațiilor publice locale, să fie pregătite pentru a beneficia de aceste fonduri.

Își propune Guvernul să organizeze niște seminare de instruire a autorităților publice locale pentru a putea aplica mai ușor la aceste proiecte europene și pentru a reuși să absorbim mai multe din aceste fonduri?

Andrei Spînu: Da, cu siguranță. Acesta este și unul dintre motivele pentru care am transferat, practic, toată responsabilitatea de implementare a proiectelor din cadrul Programului Satul European, pentru că ne dorim ca primăriile, pe lângă faptul că construiesc un teren de joacă, un apeduct sau altceva, prin acest exercițiu să dobândească competențele necesare pentru a putea aplica și la programele Uniunii Europene. În același timp, creștem capacitatea instituțiilor naționale, mă refer la Agențiile de Dezvoltare Regională și Oficiul Național de Dezvoltare Regională și Locală, care vor susține primăriile în acest proces. Știți că în cazul Satului European, atât în anul 2022, cât și în anul 2023 și 2024, ONDRL a organizat sesiuni de instruire pentru primari ca să îi pregătească pentru a aplica. La fel vom face și în cazul fondurilor europene, vom ajuta primăriile să poată să aplice.

Primăriile vor fi susținute de stat în cazul în care va fi necesară contribuția acestora în cazul proiectelor europene?

Andrei Spînu: Noi deja facem acest lucru. Fondul Național de Dezvoltare Regională și Locală are o măsură de acoperire a contribuției primăriei în cazul proiectelor atrase din surse externe. Și acum toate primăriile care au un proiect cu finanțare externă pot aplica la FNDRL, la Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, ca să acoperim acea contribuție. Avem și exemple foarte bune în acest sens, sunt primării care au aplicat nu cu unul, dar cu două sau chiar trei proiecte și noi, din bugetul de stat, am acoperit aceste contribuții, pentru că înțelegem că uneori această sumă este prea mare pentru bugetele locale. Acest lucru se întâmplă deja de doi ani și vom continua în același ritm.

Ministrul Finanțelor, Petru Rotaru: „Ne dorim ca primăriile să aibă mai multe venituri proprii, o autonomie financiară veritabilă și remunerație adecvată”

Ministrul Finanțelor, Petru Rotaru, vorbește în cadrul unui interviu pentru calm.md despre reușitele anului 2023, obiectivele pentru anul curent în domeniul administrației publice locale, necesitatea consolidării bugetelor locale și încercarea de a identifica mecanisme ce ar genera creșterea salariilor funcționarilor din APL.

Chiar dacă m-am alăturat echipei ministeriale în luna octombrie a anului trecut, am participat la elaborarea bugetului de stat pentru anul 2024. Un element important pentru autoritățile publice locale a fost acel efort financiar pe care și l-a asumat Guvernul de a majora cu 50% salariile primarilor, viceprimarilor și secretarilor consiliilor locale. Totodată, ne dăm seama că este nevoie și de alte acțiuni pentru a consolida capacitățile autorităților publice locale. Acum suntem în proces de elaborare a planificării pentru o perioadă de trei ani a bugetului de stat, urmează să demarăm procesul de consultare și de elaborare a politicii fiscale și vamale pe care trebuie să o aprobăm în luna iulie. Paralel, în această politică fiscală și vamală trebuie să vedem care este rolul administrației publice locale pe care o vom consulta în acest proces, deoarece în mod direct și indirect este vizată prin cotele impozitelor pe care urmează să le modificăm. Cred că vor fi și alte modificări în politica fiscală ce vor avea impact asupra veniturilor bugete-

lor locale. Ne dorim ca bugetele locale să-și consolideze baza impozabilă și să aibă venituri proprii mult mai multe, astfel încât să existe o autonomie financiară veritabilă. De asemenea, ne dorim ca proiectul bugetului pentru anul 2025 să fie aprobat în luna octombrie a anului curent, astfel încât să fie mai simplu pentru autoritățile publice locale să-și probeze propriile bugete.

O altă prioritate pe care ne-am asumat-o este Noul Cod Vamal care a intrat în vigoare la 1 ianuarie și care este aliniat totalmente la directivele și cerințele Uniunii Europene. Respectiv, este un proces destul de amplu de implementare a noilor prevederi și acum suntem într-un proces de discuții cu agenții economici, cu mediul de afaceri, astfel încât să facilităm cât mai mult implementarea acestui document.

Ne dorim în acest an să continuăm să simplificăm procedurile de administrare fiscală pentru contribuabili iar digitalizarea serviciilor este un element esențial în acest proces. Toate serviciile pe care le prestează Ministerul Finanțelor și instituțiile din subordine urmează să fie la un click distanță. Circa 60% din serviciile noastre sunt digitalizate și ne dorim să avansăm la acest capitol.

De asemenea, suntem într-un proiect ambițios privind emiterea hârtiilor de valoare pentru persoane fizice, urmează să implementăm programul de dezvoltare a sistemului de achiziții publice, suntem într-un proces amplu de reformare a Agenției de Achiziții Publice, astfel încât să creștem calitatea

acestor specialiști și să avem un cadru mult mai profesionist în domeniul achizițiilor publice.

Totodată, împreună cu autoritățile publice locale ne concentrăm atenția asupra a câtorva aspecte importante și suntem pe ultima sută de metri la capitolul furnizarea de informații și accesul la informații a APL-urilor prin platforma de interoperabilitate MConnect, la un click distanță. Ne dorim ca fiecare autoritate publică locală să aibă acces la principalii indicatori de venituri, pentru a-și putea planifica eficient bugetul. Lucrăm la elaborarea unor ghiduri privind modul de aplicare a taxelor și impozitelor locale pentru a exista o percepere comună a tuturor APL-urilor asupra acestui aspect.

Cred că cel mai important lucru în ceea ce privește autoritățile publice locale este că Ministerul Finanțelor este

deschis pentru colaborare și avem o platformă de muncă, chiar și în ceea ce privește impozitul pe bunurile imobiliare. Mecanismul utilizat de anumite autorități publice locale ne propunem să se regăsească într-un regulament -cadru pentru toate celelalte APL-uri. Acest lucru este necesar în contextul în care încă nu avem evaluarea masivă în scopuri fiscale și este nevoie de un instrument intermediar pentru a consolida baza impozabilă a bunurilor imobiliare. Cele mai importante obiective sunt să reușim să aprobăm în termen bugetul de stat, să efectuăm rectificarea acestuia la mijlocul anului, să aprobăm politica fiscală și vamală în luna iulie și să reușim să fim predictibili pentru mediul de afaceri, astfel încât să se achite în termeni impozitele și taxele și să avem veniturile scontate în bugetul de stat.

Creșterea salariilor pentru toți specialiștii din domeniul public este un obiectiv important, inclusiv pentru a spori calitatea acestor funcționari. Urmează ca împreună cu autoritățile publice locale să consolidăm baza impozabilă și veniturile proprii ale primăriilor, să reușim să aprobăm un mecanism prin care din veniturile proprii să poată fi achitate salarii mai mari funcționarilor din APL. Deja am avut două ședințe cu contabilii din APL, se discută mai multe mecanisme ce ar avea ca finalitate majorarea salariilor din APL, urmează să vedem care va fi mecanismul comun acceptat, astfel încât să reușim să atingem acest scop pe care ni l-am propus împreună.

Au fost făcute totalurile privind implementarea Planului de Acțiuni al Consiliului Europei pentru Republica Moldova în perioada 2021-2024

La 23 ianuarie, la Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene a avut loc ședința Comitetului Director privind implementarea Planului de Acțiuni al Consiliului Europei pentru Republica Moldova pentru anii 2021-2024. A fost trecut în revistă nivelul de implementare și etapa la care se află acum proiectele din cadrul Planului de Acțiuni al Consiliului Europei pentru Republica Moldova 2021-2024. La ședință au participat reprezentanții autorităților naționale, beneficiarii de proiecte și reprezentanții Consiliului Europei. Evenimentul a reunit circa 50 de participanți, fiind moderat de secretarul de stat Vladimir Cuc și directorul pentru Programe și Coordonare al Consiliului Europei, Claus Neukirch.

Sesiunea a treia din cadrul ședinței Comitetului a fost dedicată subiectelor de importanță majoră pentru autoritățile locale,

natorul de relații internaționale, Alexandru Osadci.

Reprezentanții CALM au menționat că s-a creat un mediu favorabil pentru reformele în domeniul APL. În primul rând a fost apreciat pozitiv dialogul și deschiderea Guvernului față de APL și față de reforme. Pe câteva dimensiuni importante deja au fost înregistrate anumite rezultate încurajatoare și chiar strategice pentru APL, precum descentralizarea fiscală (liberalizarea impozitelor imobil și funciar, taxa rutieră în proporție de 100% la APL și cu destinație generală, taxa pe resurse naturale, etc.), sunt anumite progrese și în domeniul remunerării muncii (anunțul autorităților centrale din Decembrie privind creșterea salarială pentru APL, bonusuri și premii, două salarii la finisarea mandatului, etc.) și aprobarea regulamentului de bază care

cum ar fi reforma administrației publice, guvernarea locală și alegerile. CALM-ul a fost reprezentat la eveniment de către directorul executiv Viorel Furdul și coordo-

permite evaluarea simplificată a proprietăților de către APL. Cu siguranță este un început bun, dar pe fiecare dintre aceste dimensiuni există încă mult spațiu

de îmbunătățire, iar unele dintre ele sunt abia la etapa de conceptualizare.

În același timp, reprezentanții CALM au scos în evidență și problemele de bază care trebuie de soluționate în mod prioritar, menționând că sunt de acord cu concluziile menționate în raportul misiunii

nătățire rămân amalgamarea, acțiunile organelor de control și ale ANI, fondurile de investiții, consolidarea bazei fiscale locale, revizuirea statutului raioanelor, relația Guvernului cu capitala – municipiul Chișinău și politizarea excesivă a acesteia în condițiile unui dialog deficitar.

crăția locală în RM, alături de misiunile de post-monitorizare. CALM a reiterat poziția sa referitor la acest subiect în cadrul mai multor evenimente organizate de Congresul Autorităților Locale și Regionale al Consiliului Europei.

Reprezentantul CALM-ului a menționat că în pofida progreselor

de monitorizare a alegerilor locale din partea OSCE și Consiliului Europei.

De asemenea, ca principale direcții pentru revizuire și îmbu-

De menționat că un instrument principal, eficient și foarte util în domeniul monitorizării democrației locale rămâne Foaia de parcurs și Recomandarea 436 privind demo-

înregistrate și comunicate de către instituțiile de stat la acest eveniment, trebuie să ținem cont că situația în țară rămâne foarte precară pe majoritatea dimensiunilor – economică, financiară, politică, geopolitică – și, cu regret, în aceste condiții mai multe acțiuni întreprinse nu sunt sesizate de cetățeni. Atât APL cât și APC se confruntă aproape zilnic cu noi provocări pentru care trebuie să găsească soluții, în mai multe cazuri de dorit de comun acord. APL, în general, fiind pe prima linie și în contact permanent cu oamenii, au nevoie de pârghii și instrumente necesare de urgență pentru a putea interveni la timp. Aceasta teză în partea de concluzii a fost susținută de Secretarul de Stat al Ministerului care a menționat că în această situație revine un rol important partenerilor noștri de dezvoltare care ne susțin în vederea soluționării crizelor și provocărilor existente.

Declarația CEMR la doi ani de la izbucnirea războiului Rusiei împotriva Ucrainei: „Susținem Ucraina și solicităm eliberarea imediată a primarilor ucraineni încă reținuți!”

Noi, Consiliul European al Municipaliților și Regiunilor (CEMR), în calitate de lideri locali și regionali europeni, cu ocazia împlinirii a doi ani de la începerea invaziei ilegale și nejustificate a Rusiei în Ucraina, ținând cont de declarațiile noastre adoptate la 24 februarie 2022; 13 octombrie 2022 și 24 februarie 2023, reafirmăm sprijinul nostru neclintit pentru Ucraina și poporul ei.

Condamnăm ferm războiul pe scară largă purtat de forțele ruse împotriva Ucrainei ce vizează copii nevinovați, civili și reprezentanți aleși și ocuparea ilegală a teritoriilor ucrainene. Răpirea primarilor ucraineni de către forțele ruse reprezintă o încălcare a dreptu-

rilor omului și dreptului internațional umanitar.

Susținem apelul Asociației orașelor din Ucraina și solicităm eliberarea imediată a primarilor încă reținuți, printre ei:

1. Oleksandr Babych – primarul orașului Hola Prystan (regiunea Herson);

2. Oleksii Vynnychenko – șeful districtului Hrebnykivka din Municipiul Boromlia (regiunea Sumy);

3. Ihor Kolykhaiev – primarul orașului Herson;

4. Yevhenii Matvieiev – primarul orașului Dniprorudne (regiunea Zaporizhia);

5. Anatolii Siryi – șeful districtului Novi Borovychi (regiunea Cernihiv).

Agresiunea Rusiei împotriva Ucrainei subliniază și vulnerabilitatea copiilor. Zilnic, copiii ucraineni suferă din cauza atacurilor cu rachete și bombardamente ce vizează civilii și infrastructura. Potrivit informațiilor preliminare, peste 500 de copii au fost uciși și peste 1200 de răniți. În afară de aceasta, circa 19.500 de copii au fost strămutați forțat, autoritățile de ocupație ruse continuă să separe copiii din familiile lor, plasându-i în orfeline sau tabere din Rusia sau republica autonomă Crimeea, ocupată ilegal, unde sunt supuși unei îndoctrinare pro-ruse.

Reafirmăm angajamentul nostru deplin de a sprijini poporul ucrainean și aleșii lor locali și regionali în obținerea victoriei, păcii și reconstrucției țării. Intenționăm să continuăm să susținem și în continuare puterea locală și guvernele regionale din Ucraina prin intermediul municipalităților internaționale partener și alte instrumente de cooperare descentralizată. Acest sprijinul este oferit în contextul proiectului Bridges of Trust, Programul Parteneriatului Estic și Alianța Europeană a Orașelor și Regiunilor pentru Reconstrucția Ucrainei.

În confruntarea cu agresorul, Ucraina nu numai că își protejează propriile sale Libertăți, dar și libertăților Europei în ansamblu. Suntem încrezători că eforturile noastre vor contribui în cele din urmă la succesul Ucrainei și aderarea rapidă la Uniunea Europeană ca membru cu drepturi depline și, că Liderii locali și regionali europeni, susțin pe deplin națiunea ucraineană în urmărirea acestui obiectiv.

Subliniem importanța susținerii europene și universale a valorilor înrădăcinate în democrație, pace și aderarea la statul de drept și principiile internaționale. Suntem solidari cu comunitatea internațională în susținerea suveranității și integrității teritoriale a Ucrainei și îndemnăm Federația Rusă să înceteze acest război ilegal.

Menționăm că CEMR este un promotor al autonomiei locale și descentralizării la nivelul Uniunii Europene, CALM fiind membru activ al acestei structuri.

■ CALM info

Renaștem sporturile naționale

Federația Sportivă Națională de Oină vine cu un proiect de susținere a activităților culturale și sportive organizate de autoritățile locale în vederea promovării sporturilor naționale. Mai multe competiții dedicate sporturilor naționale pot fi organizate în cadrul sărbătorilor la nivel local, menționează Vasile Onică, președintele Federației Sportive Naționale de Oină.

În procesul de elaborare a Curriculumului la disciplina *Educație fizică*, Grupul de experți din Uniunea Europeană a apreciat înalt faptul că, în conținuturile curriculare au fost incluse într-un modul separat trei probe sportive naționale: Trânta, Oina și Aruncarea buzduganului. Modulul este

opțional, însă miza autorilor a fost ca profesorii și întreaga comunitate să pună accentul pe potențialul enorm de educație patriotică al acestui modul, iar probele naționale să fie studiate într-un număr cât mai mare de instituții educaționale.

Scopul primordial pentru care a fost inclusă studierea sporturilor naționale de către generația în creștere este unul nobil – de a păstra identitatea neamului nostru și de a rămâne fideli tradițiilor strămoșești. Există o multitudine de mijloace ale educației fizice, care contribuie la educarea calităților motrice, iar sporturile naționale au o influență complexă asupra formării unei personalități moderne.

Trânta este cea mai populară dintre sporturile naționale. Ea își are originile în perioada Daciei Antice.

În Republica Moldova lupta Trânta este organizată de Federația de Trântă și lupta, conform Regulamentului competițiilor oficiale și campionate naționale durează trei minute. În multe localități la sărbătorile organizate de

autoritățile locale se desfășoară competiții la trântă cu participarea diferitor persoane pe categorii de vârstă, iar în calitate de premii se acordă în mod tradițional cucoși, iepuri, berbeci vii.

Totodată, cu mare regret constatăm faptul că, sportul nostru național *Oina*, care se regăsește pentru prima dată în documentele istorice de la sfârșitul secolului XIV, (1364) este dat uitării și practic nu este prezent la sărbătorile desfășurate în localitățile din țară. Apărut din activitățile de recreere ale bacilor în timpul păstoritului, jocul de Oina este oficializat printr-un Regulament și introdus de către Spiru Haret în programa școlară, la sfârșitul secolului al XIX-lea, iar în 1899, la 9 mai s-a desfășurat prima competiție oficială. Această dată este introdusă în calendarul național, este declarată Ziua Oinei și este sărbătorită de românii de pretutindeni din 2023.

Mai multe informații, găsiți pe www.oina.md
oina.moldova@gmail.com
sau la numărul de telefon 079689755

CALM, împreună cu autoritățile locale și partenerii de dezvoltare contribuie la asigurarea descentralizării, democrației locale și a proceselor electorale incluzive

Circa 90 de reprezentanți ai administrației publice locale, societății civile și persoane cu nevoi speciale au participat la 19 martie, la masa rotundă cu genericul „Asigurarea descentralizării, democrației locale și a proceselor electorale incluzive”. Evenimentul a fost organizat de către Congresul Autorităților Locale din Moldova (CALM) în cadrul proiectului „Consolidarea democrației în Moldova prin alegeri incluzive și transparente”, implementat de PNUD Moldova cu suportul financiar al Ambasadei Marii Britanii la Chișinău oferit prin intermediul Fondului pentru Buna Guvernare. Evenimentul a fost transmis online pentru beneficiarii din alte regiuni ale Republicii Moldova.

și electorale, dar și sporirea conștientizării importanței participării politice a femeilor. De asemenea, în cadrul parteneriatului s-au pus bazele consolidării cooperării între 32 de autorități publice locale (APL-uri) beneficiare și organizații neguvernamentale locale din regiunile Nord, Sud și Centru, în scopul dezvoltării unei abordări bazate pe drepturile omului pentru bugetare participativă și a elaborării planurilor de acțiune pentru cooperarea dintre aceste APL-uri și organizațiile societății civile locale.

cunoștințe despre procesele democratice și electorale, fiind scoasă în evidență necesitatea implicării femeilor în structurile guvernamentale locale, în beneficiul comunităților din care fac parte. Un alt obiectiv atins a fost realizarea unui program de mentorat, în cadrul căruia primarele cu mai multă experiență au prezentat mai multe informații despre rezultatele înregistrate și le-au motivat pe colegile lor din zonele rurale care sunt la început de cale.

Printre subiectele abordate în cadrul evenimentelor online și

pot depăși orice obstacol. Scopul acestor discuții a fost de a consolida capacitățile viitoarelor lidere la nivel local, precum și de a le motiva să fie mai angajate civic și să aibă un rol important în elaborarea politicilor locale. Totodată, s-a pus accent pe cooperarea dintre APL și organizațiile societății civile locale în dezvoltarea unor abordări bazate pe drepturile omului a proceselor de bugetare și consultare la nivel local, inclusiv în asigurarea incluziunii proceselor democratice.

Primara comunei lezării Vechi, Sângerei, Renata Gabor, lidera uneia dintre cele 32 de localități care au realizat planuri de acțiune pentru cooperarea dintre aceste APL-uri și organizațiile

Lilia Puzderi, consilieră în comuna Borogani, Leova, persoană cu necesități speciale, a confirmat că colegile sale s-au implicat foarte activ în acest proiect. „Ne bucurăm că unele localități din R. Moldova chiar au ales calea schimbării în ceea ce privește asigurarea accesibilității persoanelor cu necesități speciale. De asemenea, trebuie să menționăm că Congresul Autorităților Locale din Moldova a susținut mereu această categorie de persoane în domeniul electoral, fiind bine informați și despre alte probleme cu care ne confruntăm”.

În a doua parte a evenimentului au fost prezentate rezultatele evaluării alegerilor locale din 2023

societății civile locale, a mulțumit CALM pentru rezultatele obținute în cadrul acestui proiect, menționând că un spațiu de agrement pentru copii și tineri va deveni o realitate pentru oamenii din comunitatea sa.

Elena Savițchi, primara de Borogani, Leova, a accentuat faptul că asigurarea drepturilor omului a fost motto-ul de care s-au ghidat experții CALM la toate activitățile.

În cadrul mesei rotunde, partenerii proiectului „Consolidarea democrației în Moldova prin alegeri incluzive și transparente” (EDMITE) au făcut o totalizare a rezultatelor activităților de proiect realizate sub egida EDMITE, printre acestea fiind nivelul de implicare al femeilor în procesul democratic, accesibilitatea la alegeri pentru persoanele cu nevoi speciale și promovarea unei abordări bazate pe drepturile omului în procesele de bugetare și consultare la nivel local.

Parteneriatul dintre EDMITE și CALM a început în 2023 și a avut ca obiectiv informarea femeilor cu privire la procesele democratice

Parte a proiectului a fost și Campania de informare la nivel național „De ce eu?”, destinată, în mod special, femeilor din zonele rurale, acestea obținând mai multe

offline au fost necesitatea participării politice a femeilor, reprezentarea și impactul acestora în procesele de luare a deciziilor la nivel local, dar și faptul că femeile

din perspectivă de gen, ale activităților din cadrul parteneriatului INFONET și EDMITE, în campania „Acces egal pentru toți” și perspectivele sporirii accesibilității persoanelor cu dizabilități la informație și la infrastructura publică existentă.

Președinta CALM, Tatiana Badan, a mulțumit partenerilor proiectului pentru susținere și reprezentanților autorităților publice locale pentru implicare și dorința de a schimba mentalitățile și realitățile din localitățile noastre.

CALM a participat la întreprinderea prim-ministrului și miniștrilor cu primarii din România

Întreprinderea CALM cu președintele Camerei Deputaților Albert Robert Simonis și vicepreședintele Camerei Deputaților Vasile Daniel Suciș (București, 12 februarie 2024)

La înălțime
cu CALM!

„La Înălțime cu CALM” – o emisiune a Congresului Autorităților Locale destinată oamenilor și soluțiilor ce contribuie la dezvoltarea satelor!

„La Înălțime cu CALM” este emisiunea ce reflectă activitatea autorităților locale, dar și a oamenilor care contribuie la dezvoltarea comunităților. Activitatea CALM, modificările legislative, cât de mult avansăm sau regresăm la capitolul descentralizare, soluții ce ar permite dezvoltarea satelor noastre, oameni care sfințesc locul- toate acestea le aflați în cadrul emisiunii „La Înălțime cu CALM”. Vă invităm să ne audiați în fiecare zi de sâmbătă, de la ora 10.00, la postul de radio Eco Fm, pe frecvențele 97,6 MHz – Fălești; 100,2 MHz – Sângerei; 104,4 MHz – Anenii Noi; 98,5 – Ștefan Vodă; 88,9 MHz – Ungheni și în fiecare zi de duminică, de la ora 14.10, la postul de radio Jurnal Fm, pe frecvențele 107,9 –Edineț; 95,2 – Sângerei; 88,2 – Telenesti; 99,1 – Șoldănești; 91,2 – Rezina; 98,7 – Dubăsari; 100,1 – Chișinău.

Tot „La Înălțime cu CALM” suntem la Vocea Basarabiei, pe 71,57 MHz, Chișinău, 67,79 MHz, Soroca, 100,3 MHz, Glodeni, 101,0 MHz, Pelinia, 101,9 MHz, Taraclia, 103,8 MHz, Ștefan Vodă, 91,90 MHz, Căușeni, 101,9 MHz, Rezina, 103,1 MHz, Soroca, 106,7 MHz, Vulcănești, 104,4 MHz, Dondușeni, 102,3 MHz, Strășeni, 100,1 MHz, Ungheni.

OAMENII INFORMAȚI SUNT PUTERNICI!

Redacția
„Vocea autorităților locale”

Responsabil pentru ediție
secretariatul CALM

Adresa: str. Columna, 106A, Chișinău,
MD 2004, Republica Moldova,

Tel.: + (373 22) 223509
Fax: + (373 22) 223529
+ (373 22) 213235

www.calm.md
www.facebook.com/calm.md
info@calm.md